

הישיבה השלוש-מאות-ושמונים-ושלוש של הכנסת התשיעית

יום שלישי, י' בכסליו התשמ"א (18 בנובמבר 1980)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

א. דברי ברכה של יושב-ראש הישיבה לחברי האגודה הלאומית של

מחוקקים יהודים בארצות-הברית

מספר יום מר אל אייברהמס, הנמצא עמנו יפה, הקמת אירגון של החברים היהודים בבתי-המחוקקים למען יצירת במה משותפת ומסגרת משותפת לכל אלה אשר עם שהם נאבקים כל אחד בבעיות מדינתו הרי יש להם בעיות משותפות ואף יש להם יכולת לתרום ספציפית לעבודת החקיקה בהיותם יהודים. יתר על כן, מעל לכל מאחדת אותם אהבת עם ישראל וארץ-ישראל והיא אשר הביאה אותם אלינו גם הפעם הזאת.

המשלחת מגיעה אלינו בימים רביי-משמעות לגורל ארצנו והאזור. אין לנו ספק שאורחינו יתרשמו מכנות הרצון להגיע לשלום ואין לי ספק שהם יחוו בארץ את רוח החלוציות ותנופת הפיתוח שהן אופייניות כל-כך לנו ולארצנו ולהם ולארצם.

בשם הכנסת כולה אני מקדם בברכה לבבית את המשלחת הנכבדה ומאחל לה שעות נעימות ועתירות חוויות בארצנו. באמצעותה אף שולח אני את ברכת הכנסת לעמיתיהם ולכל אחינו בארצות-הברית.

היו"ר ב. הלוי :

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. הכנסת מתכבדת היום זו הפעם השנייה בביקורה של משלחת יחידה במינה, משלחת חברי האגודה הלאומית של מחוקקים יהודים בארצות-הברית בראשות הסנאטור מחיו פלדמאן מניו-יורק. אני שמח לברך את כל חברי האירגון ולאחל להם פעילות פוריה וסיפוק.

מקום מכובד נועד ליהודים בבתי-מחוקקים של ארצות-הברית משחר עצמאותה. אין הוכחה טובה יותר מאשר אירגון זה לרוח החופש ולהעדר הדעה הקדומה בי ארצות-הברית מזה, ושל הנכונות לשאת בתפקידי ציבור באמונה ולהירתם לעול שירות הכלל של אחינו בני ישראל מזה. בברכות מ"50 המדינות של ארצות-הברית הגיעו יהודים לתפקידים רמי-מעלה בבתי-מחוקקים, ולא רק במדינות שבהן קיים ציבור יהודי גדול והחברים היהודים בבתי-המחוקקים משמשים לו לפה אלא גם במדינות אשר קהילות היהודיות שבהן קטנות ומצומצמות. לפני שנים

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הונח על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א—1980, שהוחזר מועדת העבודה והרווחה.

כן הונחה החלטה בדבר אישור הוראות בצו הבלו על הדלק (הטלת בלו), התשמ"ב—1980.

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוזכר הכנסת נ. לורד :

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום

ג. הצעה לסדר

הסעיף הראשון הוא: הצעה להביע אי-אמון בממשלה. אינני מתעלם ממה שקרה בוועדת הכנסת, אבל הסדר מחייב — מאחר שסדר-היום לא שונה — שיהיה איות תיקון אשר יונח על השולחן. עליי סדר-היום, שהוא בתוקף עד רגע זה והוא מחייב את הכנסת, הסעיף הראשון הוא הצעה להביע אי-אמון בממשלה, והוא לפני הסעיף של שאילתות ותשובות ולפני כל סעיף אחר. שום שינוי לא חל. על כן הכנסת איננה יכולה לדון בטרם ייאמר שחל שינוי ועליי אילו כללים שינוי זה מתקיים. ועדת הכנסת איננה מחייבת אוטומטית את המליאה, מה שמופיע בלוח איננו אומר דבר; חייב להיות אקט שיסביר מה קרה ומדוע שינה היושב-ראש את סדר-היום שהונח על שולחן הכנסת. אני מציע שנפסיק את הישיבה כדי שאפשר יהיה להודיע לכנסת מה קרה, מה התרחש ומדוע השתנה סדר-היום.

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף שאילתות ותשובות.

משה שחל (המערך) :

אני מבקש רשות להצעה לסדר.

היו"ר ב. הלוי :

האם הגשת את הצעתך בכתב?

משה שחל (המערך) :

זוהי הצעה לסדר בעניין ניהול הישיבה. אני רוצה לשאול את היושב-ראש שאלה, אם יורשה לי.

היו"ר ב. הלוי :

אם אוכל לענות.

משה שחל (המערך) :

אדוני היושב-ראש, בחומר שקיבלנו אמש, שהונח עלי ידי היושב-ראש, סדר-היום ליום ג', 18 בנובמבר 1980,

זאב כ"ץ (המערך) :

תתכנס הנשיאות ותחליט מהו סדר-היום.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

ההחלטה של ועדת הכנסת צריכה לחזור ליושב-ראש.

היו"ר ב. הלוי:

לי לא ידוע על סדר-היום ששונה. אני רואה לפני את סדר-היום המתחיל היום בסעיף: שאלות ותשובות.

משה שחל (המערך):

אראה לך את סדר-היום.

דב שילנסקי (הליכוד):

הסעיף הראשון בסדר-היום: שאלות ותשובות.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

הכוונה לסדר-היום שהונה אתמול על שולחן הכנסת.

ד. הודעה בשם ועדת הכנסת

היו"ר ב. הלוי:

ניתן לחיפוף. זה מחייב הפסקת הישיבה כדי להעביר את העניין ליושב-ראש הכנסת.

פסח גרופר (הליכוד):

היושב-ראש קובע, לא חבר-הכנסת שחל.

היו"ר ב. הלוי:

אדוני שר האוצר, — — —

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, — — —

היו"ר ב. הלוי:

העברתי את ההצעה ליושב-ראש הכנסת.

משה שחל (המערך):

לכבודה של הכנסת, אני מציע לקיים הפסקה של חמש דקות ולהביא את העניין בפני היושב-ראש.

פסח גרופר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שתנהל את הישיבה בכוח זה לא ילך.

(חבר-הכנסת מ. שחל קורא קריאת-ביניים)

אני לא נותן הוראות, אני מבקש. יש גבול לחוצפה. די להסית את העם.

היו"ר ב. הלוי:

חבר-הכנסת גרופר, אני קורא אותך לסדר.

הלל זיידל (בשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברצוני למסור את החלטת ועדת הכנסת מיום י' בכסליו התשמ"א, 18 בנובמבר 1980: ועדת הכנסת דנה בישיבתה היום, י' בכסליו התשמ"א, 18 בנובמבר 1980, בעניין מועד הדיון בהצעות של סיעת התחיה—בנא"י ושל סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון להביע אי-אמון לממשלה בשל המדיניות הכלכלית, והחליטה, בתוקף סמכותה עלי-פי סעיף 148 (122) הקודם) לתקנון, כי הדיון כאמור יתקיים מחר, יום ד', י"א בכסליו התשמ"א, 19 בנובמבר 1980, כסעיף ראשון על סדר-יומה של הכנסת.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

האם ההודעה הזאת כלולה בסדר-היום?

(קריאה: אין צורך בכך.)

היו"ר ב. הלוי:

חברי הכנסת, אני מעביר את ההצעה לסדר של חבר-הכנסת שחל ליושב-ראש הכנסת. בינתיים אני מזמין את שר האוצר להשיב על שאלות.

משה שחל (המערך):

צריך להפסיק את הישיבה. מה שאני טוען לו איננו

ה. שאלות ותשובות

היו"ר ב. הלוי:

אנו עוברים לשמיעת תשובות לשאלות.

ב. מה היתה משכורתו?

ג. מה עושה החברה למימון תעשיות?

ד. מה קרה לחכנית למזג את החברה הבלתי-פעילה הזאת עם הבנק לפיתוח התעשייה?

תשובת שר-האוצר י. הורביץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. לשר התעשייה, המסחר והתיירות.

ב. כמקובל בשירות המדינה בדרגתו.

ג. מר גולדשטיין לא מונה לתפקיד של מנכ"ל החברה למימון תעשיות ולכן השאלה איננה רלוואנטית. יחד עם זה ברצוני להבהיר שמר גולדשטיין הוא עובד מוכשר, רציני ובעל יכולת ולא הייתי נמנע מלהמליץ עליו לכל תפקיד בכיר.

ד. לא ידוע לי על תכנית למזג את החברה למימון תעשיות עם הבנק לפיתוח התעשייה.

5769. תפקידו של מר גולדשטיין, יועץ שר התעשייה, המסחר והתיירות לשעבר

חבר-הכנסת י. זכאי שאל את שר האוצר ביום ג' באדר התש"ם (20 בפברואר 1980):

מר אריה גולדשטיין מונה בזמנו כמנהל לשכתו של שר התעשייה, המסחר והתיירות הקודם, מר יגאל הורביץ. עם התפטרותו של מר הורביץ מתפקידו זה המשיך מר גולדשטיין לקבל משכורת במשך למעלה מ-10 חודשים, עד שמונה לתפקיד מנהל כללי של החברה למימון תעשיות.

אבקש להשיב לי:

א. למי יעץ מר גולדשטיין לאחר שפרש השר הורביץ מתפקידו כשר התעשייה, המסחר והתיירות?

אדם, איש עמל ועבודה מעפולה, שלפני 30 או 40 שנה השקיע לירה בבנק "הלוואה וחסכון" והיום הוא מקבל לירה אחת תמורת אותה לירה.

שרי-האוצר י. הורביץ:

יכול להיות שיש כאן עוול גדול, אבל התקבלה החלטה באסיפה הכללית. ניתנה לאיש אפשרות לערער. כל זה קרה לפני 17 שנה ואתה בא לשאול אותי היום?

עקיבא נוף (אחווה):
לא. זה קורה היום.

דב שילנסקי (הליכוד):

כבודו לא ענה על השאלה. יש פה שאלה מפורטת. אני שואל כמה הוא מקבל היום תמורת אותה לירה.

שרי-האוצר י. הורביץ:

אני מבין את הדאגה שלך. אבדוק ואודיע לך.

דב שילנסקי (הליכוד):

אודה לכבודו. אני רוצה להגיד לכבודו שהוא מקבל היום לירה. שודדים את כספו.

6246. כהונתו של מר מושביץ כראש המועצה המייעצת לבנק ישראל

הכריהכנסת י. זכאי שאל את שר האוצר ביום י"א בסיוון התש"ס (26 במאי 1980):

בעבר התנגדתי מעל בימת הכנסת להרכבה של המועצה המייעצת לבנק ישראל מכיוון שהחבריה, שנועדו לייעץ לבנק ישראל, היו ברובם מנהלי בנקים ומנהלי מוסדות פיננסיים שהם בעלי אינטרסים ישירים בפעולותיהם ובהכרעותיהם של בנק ישראל ושל נגידו. שרי האוצר דאו, מר שמחה ארליך, באמצעות סגנו מר יחזקאל פלומין, ענה לי כי גם בעבר היה המצב כזה וכי הם חידשו בכך שמינו ליושב-ראש אדם שאינו בנקאי או איש פיננסי ואין לו אינטרס ישיר בפעולות בנק ישראל.

אבקש להשיב לי:

1. האם הודיע מר מושביץ שהוא עומד להתפטר מתפקידו לאחר שאושרה עיסקת "הבנק הבינלאומי היראשון" ויושב-ראש המועצה המייעצת הפך להיות בנקאי?

2. אם לא יתפטר מרק מושביץ בעצמו, האם ייעצו לו שר האוצר או נגיד בנק ישראל להתפטר?

3. אם התשובות לשאלות 1 ו-2 הן שליליות, האם יורה שר האוצר לפטר?

תשובת שרי-האוצר י. הורביץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מר מושביץ לא הודיע על כוונה כזאת.

2. לא יעצתי למר מושביץ להתפטר.

3. ביקשתי מהיועץ המשפטי לבדוק את הנושא מאחר שמר מושביץ שאל אותנו האם קיימת הסתייגות מכפילות התפקידים.

6272. צימצום מספר העובדים במשרדי הממשלה

הכריהכנסת ש. ארבל-אמולזלינו שאלה את שר האוצר ביום י"ח בסיוון התש"ס (2 ביוני 1980):

5862. תוצאות העברתו של בנק "הלוואה וחסכון" כעפולה לירדים אחרות

הכריהכנסת ד. שילנסקי שאל את שר האוצר ביום י"ז באדר התש"ס (5 במארס 1980):

בעפולה היה קיים "בנק הלוואה וחסכון". ותיקי עפולה הקימו את הבנק בהשקיעם בו את מיטב כספם. אנשי עמל ועבודה היו ותיקי עפולה. בזיעת אפם, תרתי משמע, הוציאו את לחמם. הם היו גאים בבנק שלהם. "בנק הלוואה וחסכון", חסכו כל פרוטה והשקיעוהו. במכתב (שצורף) מאת אריה קימל, מרח' מנתם 46 בעפולה, אחד הוותיקים שעדיין ער ופעיל ומעורה בהילכות העיר, שוטח הוא את מרי לבו. הוא כותב על מאניפולציות שלפיהן העבירו את "בנק הלוואה וחסכון" עפולה ל"בנק זורבל" ומשם ל"בנק הפועלים". הוא קובל על כך שהמייסדים, הן אנשי הדור הראשון והן אנשי הדור השני, לא קיבלו דבר. הוא טוען שאלה מהמייסדים שהגיעו לגיל גבוה ולמצב שכבר לא יכלו להבחין בדיוק במעשיהם הוחתמו על מסמכים שאת תכנם לא הבינו ולא ידעו ויום אחד נוכחו כי המגרש והבית המפואר שהקימו, השקעותיהם וקרנותיהם נעלמו. והם, אובדי עצות, מבקשים ושואלים: "איך יתוקן העוול הגדול שנגרם לאנשים תמימים וישרים?"

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. מה לענות לוותיקי עפולה?
2. האם נשלחה לוותיקי עפולה הודעה על העברת כספיהם, חסכוניותיהם והמניות שרכשו מבנק לבנק?
3. האם הוצע להם פדיון מניותיהם, ובאיה שיעור הוצע להם לפדות כל לירה שהשקיעו החל מייסוד הבנק, שנים רבות לפני קום המדינה, כשערכה של הלירה היה גבוה מאוד?
4. מה קרה לאותם כספים של הבנק שאיש לא בא לתבעם?
5. מה יש בדעת כבודו לעשות בעניין ולמען שתורפעות כאלה לא תחורנה?

שרי-האוצר י. הורביץ:

המוסד "הלוואה וחסכון עפולה והסביבה אגודה הדדית בע"מ" העביר את האקטיווה והפאסיווה שלו ל"בנק זורבל אגודה שיתופית מרכזית בע"מ" בשנת 1963. ההחלטה על כך התקבלה כדיון על-ידי האסיפה הכללית של האגודה ואושרה על-ידי רשם האגודות השר-תופיות. בנוסף לאפשרות שיש לכל חבר להשתתף באסיפה כללית של האגודה, פירסם רשם האגודות השר-תופיות דאו בילקוט הפרסומים 1030, ביום 22 ביוני 1963, הודעה על כך, ולכל אדם ניתנה האפשרות תוך שלושה חודשים מיום פירסום ההודעה לתבוע את המגיע לו, לאור האמור לעיל ובהתחשב בכך שכל פעולות העברת הנכסים נעשו כדיון ולפני למעלה מ-17 שנה, אין לדעת מקום לספל בנושא השאלתה.

היו"ר ב. הלוי:

רשות לשאלה נוספת להכריהכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא קיבלתי תשובה על חלק מהשאלה. טוענים שהבנקים הם החמצן הכלכלי של המדינה, ובראש וראשונה בנק הפועלים. כבודו לא ענה על השאלה מה קורה לאותו

שרי האוצר י. הורביץ:

א. קיימת הסתייגות מהטלה מחדש של מס הנסיעות כפי שהיה קיים בחוק מס נסיעות חוץ, התשי"א—1950.

ב. להלן הנימוקים נגד הטלת המס במסגרת החוק האמור: 1. הנימוק המינהלי: מערכת מינהלית מסורבלת שיעדה אכיפת החוק וביצועו. התוצאה — הוספת עובדים והכבדה על האזרחים; 2. נימוק הפטורים: חוק מס נסיעות, התשי"א—1950, כלל מספר רב של פטורים והקלות במס (עד 48 סעיפי פטור). מספר הנהגים מן הפטורים וההקלות ממס הגיע לכדי 30%—50% מכלל הנוסעים, עובדה שהולידה ניצול לרעה של החוק ורגשות קיפוח אצל אחרים; 3. נימוק מטבע חוץ: מחמת זאת שהמס היה מוטל בחלקו בשיעור מערך הכרטיס יעדיפו אזרחי המדינה לרכוש כרטיסים ליעדי-בניים קרוב ומשם לקנות כרטיסים ליעד הסופי. מצב זה יפגע בהכנסות סוכני הנסיעות בארץ ולכן יגרור הפסד מטבע-חוץ למדינה. כן הוא יקטין את היקף הנסיעות ב"אל על" ליעדים רחוקים, עם כל המשתמע מכך לחברת התעופה הלאומית.

היו"ר ב. הלוי:

רשות לשאלה נוספת לחבריה-כנסת עמאר.

משה עמאר (המערך):

אפשר היה לקבוע מודד אחר, לא מחיר הכרטיס, ואז נימוקים אלה לא היו תופסים. שאלה נוספת: מה קרה מ-5 ביולי ועד עתה?

שרי האוצר י. הורביץ:

אני עצמי התכוונתי לבדוק את העניין והעליתי גם בוועדת השרים לענייני כלכלה. הנושא כולו ראוי מאוד לבדיקה והוא ייבדק מחדש גם על-ידי הוועדה. למרות ההסתייגויות שציננתי עדיין אני חושב שהדבר ראוי לבדיקה.

6295. תשלום מס מעסיקים על-ידי "נעמת"

חבריה-כנסת ח. גרוסמן שאלה את שר האוצר ביום כ"א בסיוון התש"ם (5 ביוני 1980):

מזכירת "נעמת", הגב' נאוה ארד, מסרה כי אירגונה חוייב השנה לשלם מס מעסיקים בסך של 112 מיליון לירות, דבר שהוא נטל חמור על פעולותיו וגורם לסגירת מועדוניו ובתי-ספר מקצועיים וחקלאיים המקיפים 30 אלף ילד.

אבקש להשיב לי:

האם לאור פעילותה הברוכה של "נעמת" בשטחי רווחה מגוונים, בעיקר לטובת אוכלוסיית מצוקה, תהיה נכון לתת לאירגון חשוב זה פטור מתשלום מס מעסיקים בעתיד ולגרום להחזר המס ששולם השנה?

תשובת שרי האוצר י. הורביץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חוק מס מעסיקים (תיקון מס' 2), התש"ם—1980, הינו בתוקף עד 31 במאס 1981 בלבד; 2. שיעור מס המעסיקים הועלה מ-4% ל-7% בענפי שירותים, תוך ביטול המס על ענפים יצרניים בלבד. במס חייבים כל השירותים, לרבות שירותי יצוא. מטרת השינוי היתה לעודד מעבר מענפי שירותים לענפים יצרניים; 3. המס מ"נעמת" נגבה על-פי החוק ואין אפשרות להתיר החזר מס שחוייב לפי החוק; 4. הנושא ייבדק שוב לקראת שנת הכספים 1981.

נוכח ההכרזות החוזרות ונשנות של שר האוצר על כך שבחודשים האחרונים צומצם מספר עובדי המדינה בכמה אלפים רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה היה מספר עובדי המדינה באוקטובר 1979?
2. בכמה מסתכם מספר עובדי המדינה ב-1 במאי 1980?
3. כמה עובדים פוטרו וכמה יצאו לגימלאות בתקופה שבין 1 באוקטובר 1979 ל-1 במאי 1980?
4. כמה עובדים חדשים התקבלו במשרדי הממשלה בתקופה זו?
5. כמה מהעובדים שפוטרו היו זמניים וכמה עבדו לפי חוזים אישיים?
6. באילו משרדים ובכמה בכל משרד צומצם מספר העובדים?
7. האם הועברו עובדים שהיו בתקן עובדי מדינה למסגרות ממלכתיות אחרות. כגון תאגידים?

תשובת שרי האוצר י. הורביץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. באוקטובר 1979 הגיע מספר העובדים ל-60,558.
2. במאי 1980 הגיע מספר העובדים ל-57,000.
3. מספר העובדים שסיימו את שירותם בתקופה שבין 1 באוקטובר 1979 ו-30 באפריל 1980 הסתכם ב-3,500 לערך, מתוכם יצאו לגימלאות כ-500.
4. בתקופה זו לא התקבלו עובדים חדשים.
5. מספר העובדים הארעיים שפוטרו הוא 1,700; מספר העובדים על-פי חוזים שפוטרו הוא 500; מספר העובדים הקבועים שסיימו את שירותם הוא 1,300. בסך-הכול 3,500 עובדים.
6. לא הועברו עובדים מתקן שירות המדינה למסגרת ממלכתיות אחרות.
7. להלן פירוט המשרדים ומספרי העובדים שסיימו את שירותם: משרד ראש הממשלה — 45; אוצר — 473; אנרגיה ותשתית — 22; בריאות — 650; בינוי ושיכון — 185; דתות — 21; חוץ — 54; חינוך ותרבות — 168; חקלאות — 283; משפטים — 101; עבודה ורווחה — 272; פנים — 59; קליטה — 69; תחבורה — 177; תעשייה, מסחר ותיירות — 71; תקשורת — 853.

6294. הטלת מס נסיעות

חבריה-כנסת מ. עמאר שאל את שר האוצר ביום כ"א בסיוון התש"ם (5 ביוני 1980):

לפי חישוב זהיר עשוי מס הנסיעות להכניס לאוצר סכום כולל של כשני מיליארדי לירות לשנה.

אבקש להשיב לי:

- א. האם נכון הינך להנהיג מחדש את מס נסיעות חוץ שהיה קיים לפי חוק מס נסיעות חוץ, התשי"א—1950, ובוטל על-ידי ממשלת הליכוד?
- ב. אם תשובתך לשאלה א הינה שלילית, אבקש לפרט את נימוקיך ושיקולך.
- ג. אם התשובה הינה חיובית, האם נכון הינך להציע דבר חקיקה לכנסת בהקדם, לפני תחילת עונת התיירות?

תשובת שריהאוצר י. הורביץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

קרנות הנאמנות הן כלי מוסדי כבדמשקל והשפעתן רבה בעידוד תהליכים מייצבים וממתנים בבורסה. המי דינה, בהכירה בכך, יצרה מסגרת חוקית, חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשכ"א—1961, הקובע כללים בדבר דרכי פעולתו של "הסדר שמטרתו השקעה משותפת בניי" רותיערך והפקת רווחים משותפת מהחזקות ומכל עיסקה בהם. הפיקוח על קרנות הנאמנות מבוצע בפועל, הלכה למעשה, ויונק את סמכותו מהחוק האמור ומהחזקות ש הוחקנו לפיו ולפי חוק ניירות-ערך, התשכ"ח—1968.

6386. הענקת מעמד של ישובי ספר ליושבים בגליל-העליון

הכריהכנסת א. שפייר שאל את שר האוצר ביום ב' בתמוז התש"ס (16 ביוני 1980):

תושבי הישובים דן, דפנה, כפר-גלעדי, חניתה ומצובה שבגליל-העליון קובלים על אי-הגדרת ישוביהם כישובי ספר, דבר המונע מהם את ההנחה במס הכנסה הניתנת ליושבים המוגדרים כך. הענקת מעמד של ישוב ספר תלויה בקיומם של שלושה תנאים: הישוב הוקם לאחר קום המדינה; הישוב הוקם על-פי החלטת הממשלה או גוף מוסמך אחר; בישוב גרות לפחות 10 משפחות.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם נכון כי אלו הם התנאים לקבלת מעמד זה והאם נוספו אליהם תנאים נוספים?

ב. אילו תנאים דרושים אין ליושבים הנזכרים?

ג. לאור המצב הבטחוני לאורך גבול הצפון כיום, מדוע לא תיעשה הערכה מחדש של מעמד ישובים אלה?

תשובת שריהאוצר י. הורביץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א—ב. בהתאם לתקנות מס הכנסה (הנחות ממס על הכנסות בשטחי התיישבות חדשה ובשטחי פיתוח, התשל"ו—1975) ניתנת הנחה במס לכמה ישובים הנקובים בתוספת לתקנות הנ"ל. מטרת ההנחה במס הייתה לתת עידוד ליושבים הנ"ל למשך פרק זמן מוגבל של 8—10 שנים למן הקמת הישוב, הרחבתו או שיקומו.

ג. עם תחילת שנת הכספים הוקמה ועדת-משנה מטעם ועדת הכספים של הכנסת, שמטרתה לבחון מהי דש את הקריטריונים להענקת מעמד של ישוב הזכאי להנחה במס. אני מציע איפוא שבקשת ארבעת הישובים הנזכרים בשאלתה הנ"ל תועבר לועדת-משנה זו.

6414. גביית מס-אימת משכירים המשתמשים ברכב צמוד

הכריהכנסת י. תמיר שאל את שר האוצר ביום ב' בתמוז התש"ס (16 ביוני 1980):

ביולי 1975 הונהג בארץ החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 22) — הנקרא בלשון העם חוק הרפורמה במס או חוק בן-שחר — שמגמתו המוצהרת היא ניכוי מס צדוק מכל השכירים על-ידי חיובה במס של כל הטבה שבע-בר נכללה במשכורת החייבת במס, כגון הבראה, נסיעות, ספרים, רכב וכו'. לצורך הערכת שוויו של רכב צמוד לצורך ניכוי המס הורכבה ביולי 1975 טבלה לפי מדד

6297. הפיקוח על תנאי העבודה בחברות הממשלתיות

הכריהכנסת א. שפייר שאל את שר האוצר ביום כ"א בסיוון התש"ס (5 ביוני 1980):

על-פי פירסומים בעתונות קיימת כוונה להעביר את הפיקוח על תנאי העבודה בחברות הממשלתיות לידי נציבות שירות המדינה.

אודה לשר אם ישיב:

א. האם אכן קיימת כוונה כזאת? אם כן, מתי עתידה היא להתממש?

ב. מה הן הסיבות שבגללן הוצע להעביר את הטיפול בנושא לנציבות שירות המדינה?

ג. האם מסוגלת נציבות שירות המדינה, במסגרת המנגנון הקיים, להשתלט מעשית על הנושא?

תשובת שריהאוצר י. הורביץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הפיקוח על השכר ותנאי העבודה בחברות הינו מתפקידי רשות החברות הממשלתיות, כנובע מחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה—1975.

6323. פירסום אישים ועובדי מדינה על חשבון המדינה

הכריהכנסת י. טולידאנו שאל את שר האוצר ביום כ"א בסיוון התש"ס (5 ביוני 1980):

צורך תצלום של כמה מודעות שהופיעו בעתונות ותכנון מדבר בעד עצמן.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. האם הוצאה זו — בדיקתי העלטה שהיא מסתכמת במאות אלפי לירות — היא על חשבון המדינה?

2. אם כן, היש הצדקה לפירסומם של אישים ועובדי מדינה מנכסי האוצר?

3. מה יש בדעת השר לעשות כדי להפסיק ביזבוז כספים זה?

תשובת שריהאוצר י. הורביץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2—3. קיימים נושאים שרצוי להסב את שימת-לב הציבור אליהם.

6374. הצורך בהטלת פיקוח ממשלתי על קרנות הנאמנות

הכריהכנסת א. שפייר שאל את שר האוצר ביום ב' בתמוז התש"ס (16 ביוני 1980):

מומחים בכלכלה טוענים שפיקוח ממשלתי על קרנות הנאמנות היה תורם ליתר יציבות בשוק המניות.

אודה לשר אם ישיב:

א. אילו כלים יש היום בידי המשרד כדי לעודד תהליכים מייצבים וממתנים בבורסה?

ב. האם די בכלים אלה כדי לקדם את המטרה הנזכרת?

ג. מדוע לא יוטל, כאמצעי נוסף לקידום היציבות בתהליכי הבורסה, פיקוח על קרנות הנאמנות?

שירות פעיל בבריגאדה היהודית ובצבא הבריטי בתקופת מלחמת העולם השנייה יובאו בחשבון הזכויות לגימלאות של עובדים בשירות המדינה. במקביל לכך מקובל במוסד דות ההסתדרותיים ובמוסדות אחרים, שבהם נהוגה שיטת הפנסיה המצטברת, להעניק מתקציבם לעובדים אשר שירתו בבריגאדה היהודית ובצבא הבריטי בתקופת מלחמת העולם השנייה תוספת של "מענק פנסיוני" חד-פעמי בגין שירותם האמור. החברות הממשלתיות, הפועלות על-פי חוק החברות הממשלתיות, התשל"ה—1975, אינן מעניקות כל הכרה לצרכי גימלאות וכל תוספת בגין שירות קודם של עובדיהן בבריגאדה היהודית ובצבא הבריטי, וזאת על-אף בקשות חוזרות ונשנות של איגוד החיילים המשוחררים בישראל.

אי לכך רצוני לשאול את כבוד השר:

על-מנת שלא להפלות בין עובדי המדינה והמוסדות הציבוריים לבין עובדי החברות הממשלתיות, האם יש בדעת השר להורות לרשות החברות הממשלתיות להכיר בזכויותיהם הנ"ל של עובדי החברות הממשלתיות?

שר-האוצר י. הורביץ:

1. תנאי השירות וזכויות הגימלה של עובדי החברות הממשלתיות אינם זהים עם אלו של עובדי המדינה. בעוד שתנאי הפרישה של עובדי המדינה מוגדרים בחוק הגימלאות, מבוססים מרבית עובדי החברות הממשלתיות בקר-נות הפנסיה המצטברת וחלים עליהם התקנות של הקרנות הנ"ל.

2. בנושאי תנאי השירות השונים מחילה הממשלה את ההסכמים הנחתמים בין האירגונים הכלכליים וההסתדרות על החברות הממשלתיות על-פי ההליכים הקבועים בסעיף 32(א) (4) לחוק החברות הממשלתיות. אם יוסכם בין האירגונים הכלכליים וההסתדרות הסדר בנושא זכויות פנסיה בגין שירות בצבא הבריטי נאפשר לדיקטטוריונים של חברות ממשלתיות לפעול בנושא בהתאם להסדרים על-פי ההליכים הקבועים בחוק.

6465. שיתוק צמיחת ההשקעות ביצוא

חבר-הכנסת ז. ורטהיימר שאל את שר האוצר ביום ט"ז בתמוז התש"ם (30 ביוני 1980):

בחודשים האחרונים הפסיק הבנק לפיתוח התעשייה, ובעקבותיו גם מרכז ההשקעות, כאשר בקשות לאשראי לטווח ארוך להשקעות היצוא. על-ידי כך שותק למעשה המשך צמיחת ההשקעות ביצוא.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם ידוע הדבר לשר?
2. האם יש בדעת השר לפעול כדי לשנות מצב זה?
3. אם לא, איך יש בדעת השר לקדם את היצוא?
4. אם כן, מתי?

היו"ר ב. הלוי:

חבר-הכנסת ורטהיימר איננו באולם.

אמנון רוזינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
אני מבקש מהשר לקרוא את התשובה.

שר-האוצר י. הורביץ:

הדברים כפי שהובאו בשאלתה אינם נכונים. פרט

הרכב — מחירו ומחירי חלקי החילוף, הדלק, הביטוח, האגרות וכו' — ששיקפה אז נאמנה את המצב. טבלה זו מסודרת לפי סמ"ק של המנוע והיא מודפסת בדפים הראשונים בכל תקנות המס. אולם בו בזמן שתקנות המס, שהטבלה הנ"ל היא חלק אינטגרלי מהן, עודכנו פעמיים בשנה, עם כל תוספת יוקר משולמת — אפריל ואוקטובר — נשארה הטבלה מוקפאת ו"עודכנה" רק פעם אחת, ב"י ביולי 1979, וב-120% בלבד. מופיע בה, לדוגמה: שכיר בעל רכב צמוד עד 1.300 סמ"ק (הנפוץ) ומס שולי של 60% שילם ביולי 1975 מוקיפה של 1.020 לירות — 610 לירות מס, ומשלם כיום מוקיפה של 2.240 לירות — 1.344 לירות מס. לוא עידכן שר האוצר על-פי רוח החוק — כפי שאושר לי על-ידי מחברו, הפרופ' בן-שחר — את דרגות הטבלה לפי ההתפתחויות האינפלציוניות, היה משלם ה"שכיר מוקיפה של 13.500 לירות — 8.100 לירות מס, סכום מתקבל על הדעת בעד שימוש ברכב חינם, שכל הוצאותיו על המעביד. איגבית מס-אמת על-ידי האוצר מ-38.000 לערך שכירים בעלי רכב צמוד — מהם כ-33.000 במגורים הפרטי והציבורי והיתר בממשלה — מונעת מקופת האוצר, לפי המצב כעת, למעלה מ-3 מיליארדי לירות לשנה, לפי חישוב זה: 8.100 לירות מינוס 1.344 לירות הן כ-6.750 לירות שאינן נגבות; כפול 38.000 שכירים — זה 256.5 מיליון לירות לחודש; כפול 12 חודשים — זה למעלה מ-3 מיליארדי לירות. איגבית מס-אמת במקרה הזה מפלה בין אזרח לאזרח, כאשר אחד גיטא נותנים סובסידיה למס לבעלי רכב צמוד ומאידך גיטא גובים מס מלא ממאות אלפי "עמך" בעד החזר הוצאות נסיעה באוטובוסים, סכום הגדל עם כל העלאה בדמי הנסיעה ומגדיל את מס הנטו של העובד ו"קונס" אותם בשל האינפלציה. לפי תפיסה משפ"טית מקובלת ולפי הצדק הטבעי שווים כל האזרחים בפני החוק.

בסוף 1976 הגיש חבר-הכנסת יהודה בן-מאיר שאלתה בנדון לשר האוצר והמנוח יהושע רבינוביץ התחייב מעל דוכן הכנסת, בתחילת 1977, לעדכן את הטבלה למספרים ריאליים. הדבר לא בוצע.

אודה לשר אם ישיב לי בכתב מה הוא עומד לעשות כדי להנהיג גביית מס-אמת כנ"ל.

תשובת שר-האוצר י. הורביץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ב"י באוגוסט 1980 נעשה עידכון של שווי השימוש ברכב צמוד: עד 1.000 סמ"ק — 500 שקל; 1.000—1.300 סמ"ק — 600 שקל; 1.301—1.600 סמ"ק — 780 שקל; 1.601—1.800 סמ"ק — 950 שקל; 1.801—2.000 סמ"ק — 1.180 שקל; 2.001—3.000 סמ"ק — 1.750 שקל; 3.001+ סמ"ק — 2.100 שקל. להערכתנו השווי הריאלי הוא מעל השווי הנוקף. לפי החלטת משרד האוצר הציע המשרד לוועדת הכספים לקבוע את שווי השימוש לפי ערכו הריאלי של הרכב, אולם לצערי ועדת הכספים אישרה רק את הסכומים המוזכרים לעיל.

6464. מתן זכויות פנסיה בגין שירות בצבא הבריטי

חבר-הכנסת ז. כ"ץ שאל את שר האוצר ביום ט"ז בתמוז התש"ם (30 ביוני 1980):

בסעיף 100א לחוק שירות המדינה (גימלאות) (נוסח משולב), התשל"ל—1970, נקבע כי ארבע חמישיות מתקופת

אודה לכבודו השר אם ישיב לי :

1. האם דברים אלה נכונים הם ?
2. אם כן, מה נעשה לתיקון המצב ?
3. מהי מידת הפיקוח של הממשלה על ניהולן התיקון של קרנות אלו ?
4. האם כספי קרן הפנסיה לעובדים חקלאיים מופקדים באוצר ?
5. אם לא, מדוע לא יחייב האוצר קרן זו, כמו קרנות אחרות, להפקיד 90% מכספיה באוצר ?

שרי-האוצר י. הורביץ :

- 1—2. הכתבה שצוטטה בשאלתה מדברת על גרעונות שוטפים של הקרן, שמשמעותם היא שחשולומיה השנתיים עולים על תקבוליה השנתיים ולכן עליה לממן את ההפרש מהונה הצבור. למצב זה נקלעה הקרן משקלטה לשוורתיה אוכלוסיה של מבוססים שהטילה עם השנים עומס אקטוארי ניכר על הקרן, זו אוכלוסיית עובדי "המשקם". לאחרונה נקבע, על דעת משרד העבודה והרווחה ומשרד האוצר, הסדר בדבר נטילת עומס קבוצה זו מעל כתפי הקרן.
3. הממשלה מפקחת על קרנות הפנסיה באופן שוטף מכוח תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד—1964.
- 4—5. הקרן, ככל הקרנות האחרות, משקיעה 92% מכספיה ב"השקעה מוכרת" שהיא, בחלקה הגדול, איגרות חוב המונפקות לקרנות הפנסיה בתנאים מיוחדים.

כאן אני רוצה להעיר שהעובדה שהממשלה לקחה תחת חסותה את קופת הפנסיה של הפועלים החקלאיים אסור שתשמש תקדים שיתן כנפיים לכך שנכסה כל גרעון, כל קושי או כל מצוקה העלולים להיות עקב חסר אקטוארי בקופות. נא לזכור את הדבר, אלה המנהלים את הקופות.

6540. מעמדם של הישובים שמחזין לקו הירוק לגבי מס הכנסה

חברי-הכנסת מ. שמיר שאל את שר האוצר ביום כ"ג בתמוז התש"ם (7 ביולי 1980) :

בספר ההוראות המופץ בימים אלה מטעם מס הכנסה, בשם "דע את חובותיך ואת זכויותיך לשנת המס 1979/1980", מופיעים כל הישובים שבשטחי ארץ-ישראל המי-שוחררים, הגולן, יהודה, שומרון, עזה וסיני, תחת הכותרת "ישובי חוץ".

אודה לכבודו אם ישיב לי לשאלותי אלה :

1. מה פירוש "ישובי חוץ" ?
2. כמה שנים נהוג כבר ביטוי זה לגבי הישובים הנ"ל ?
3. האם כינוי זה מתיישב עם הודעת ראש הממשלה כי הקו הירוק בטל ומבוטל ואינו קיים עוד ?
4. האם הכינוי הזה מופיע בפירסומים אחרים של הממשלה ?
5. האם יש בדעתך לשנות את הכינוי הזה להבא ?

תשובת שרי-האוצר י. הורביץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. "ישובי חוץ" הם ישובים יהודיים שהוקמו ברמת-הגולן, ביהודה, בשומרון, ברצועת-עזה ובסיני.

לתקופה של כשבעים, שבה לא אושרו השקעות על-ידי הבנק לפיתוח התעשייה ומרכזו ההשקעות בהתאם להחלטת השרים לענייני כלכלה על הקפאת התקציב, לא פסק תהליך אישור ההשקעות לתעשיית היצוא. בחודשים אפריל—יוני 1980 אושרו על-ידי הבנק לפיתוח התעשייה השקעות בהיקף של כ-230 מיליון שקל והלוואות בהיקף של 92 מיליון שקל. במרכז ההשקעות אושרו באותה תקופה השקעות בהיקף של 108 מיליון שקל לעומת 50 מיליון שקל בתקופה המקבילה אשתקד. זהו גידול של 115%.

6506. ירידה בהכנסות מס קנייה ומס ערך מוסף

חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר האוצר ביום ט"ז בתמוז התש"ם (30 ביוני 1980) :

מתוך נתונים שפורסמו על-ידי אגף המס מתברר כי ההכנסות ממס קנייה וממס ערך מוסף ירדו ריאלית בחור-דשים האחרונים בעשרות אחוזים. לפי נתונים אלה הכניס מס הקנייה לאוצר באפריל—מאי 1.19 מיליארד לירות לעומת 888 מיליון לירות בתקופה המקבילה בשנת 1979. זאת אומרת גידול גומינאלי של 77%, בו בזמן שהאינ-פלאציה באותה תקופה הגיעה ל-110%. מצב דומה קיים גם בתחום מס ערך מוסף.

רצוני לשאול את כבודו :

1. מה הן הסיבות שגרמו לירידה תלולה זו בהכנסות ממס קנייה וממס ערך מוסף ?
2. האם נכונות הטענות שהושמעו על-ידי גורמים שונים באוצר שבחודשים האחרונים רבו ההתעלמויות מתש-לום מס קנייה ומס ערך מוסף בממדים ניכרים ?
3. אם כן, אילו אמצעים עומד לנקוט משרד האוצר כדי להתגבר על ההעלמות של מס קנייה ומס ערך מוסף ?

תשובת שרי-האוצר י. הורביץ :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-מנת לבדוק את הגידול בהכנסות המסים יש להתייחס לא רק לעליית המחירים אלא גם לשינויים שחלו בצריכה. בחודשים האחרונים חלה בצריכה ירידה משך עתית שהגיעה ל-6% ברביע הראשון של 1980 לעומת הצריכה בתקופה המקבילה אשתקד. ירידה חריפה במיוחד היתה בשיווק מוצרים בני-קיימא. לדוגמה : רכישת המכו-ניות ירדה ב-60% לערך לעומת אשתקד, רכישת הטלווי-זיות — ב-30% ומכונות הכביסה — ב-20%. מוצרים בני קיימא מהווים מרכיב עיקרי בהכנסות מהמסים העקיפים. הירידה ברכישות מוצרים אלה גרמה להפסד הכנסות משמעותי וכתוצאה מכך חלה ירידה בהכנסות בהשוואה לעליית המחירים. אין איפוא גידול בהעלמות של מס קנייה ומס ערך מוסף אלא ירידה בצריכה של מוצרים עתירי מס.

6514. הפסדי קרן הפנסיה החסדרותית לעובדים חקלאיים

חברי-הכנסת א. אבטבי שאל את שר האוצר ביום ט"ז בתמוז התש"ם (30 ביוני 1980) :

בעתון "הארץ" מיום 17 ביוני 1980 פורסם שקרן הפנסיה ההסדרותית לעובדים חקלאיים צוברת הפסדים מאז 1974 וכבר לפני שנתיים הגיעו גרעונותיה ל-74 מיליון לירות.

2. הביטוי נהוג מאז חודש יולי 1977 והגיעה השעה לתקנו.

3-4. הכינוי מופיע בקובץ התקנות מס' 3743 מיום י"ג באב התשל"ז, 28 ביולי 1977. על-פי תקנות אלה נכללו הישובים הנ"ל בתקנות המקנות הנחה מהמס לתושבים בישובים ובהתאחדויות נח"ל.

5. השימוש בביטוי בתקנות בא להבחין ישובים אלה מסוגי ישובים אחרים ואין בו משמעות מעבר לביטוי שנבחר בתקנה.

6563. פיגורים בהעברת מס הכנסה שגוים מעסיקים מעובדיהם

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזוליני שאלה את שר האוצר ביום כ"ט בתמוז התש"ם (13 ביולי 1980):

מחוגי מחלקת הניכויים של אגף מס הכנסה נמסר שבחודשים האחרונים מפגרים מעסיקים בהעברת הכספים שנוכו על-ידיהם ממשכורות עובדיהם למס הכנסה.

נוכח העובדה שכסף זה מנוכה על-ידי מעסיקים משכרם של עובדים, וכל עיכוב בהעברתו בתקופה של אינפלציה מביא רווחים למעסיקים ונוק לאוצר, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הטענה שבחודשים האחרונים גדלו הפיגור רים הנ"ל תואמת את המציאות?

2. בכמה הסתכמו פיגורים אלה בסוף שנת התקציב 1979/80?

3. בכמה מסתכמים פיגורי המעסיקים בחודשים אפריל, מאי ויוני 1980?

4. מהו שיעור הקנס המוטל על המעסיקים שאינם מעבירים למס הכנסה במועד את הכספים שגבו מה עובדים?

5. אילו אמצעים עומד שר האוצר לנקוט כדי לחייב את המעסיקים המפגרים בהעברת המס למלא את חובתם בהתאם לחוק?

תשובת שריהאוצר י. הורביץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין שינוי משמעותי בעניין העברת הניכויים מהעובדים על-ידי המעסיקים לאוצר.

2-3. יתרות החובה הן: לסוף מארס 1980 — 1 מיליארד שקל; לסוף יוני 1980 — 1.1 מיליארד שקל. אגב, חלק גדול יחסית של החובות הוא של מוסדות ציבור ורשויות מקומיות.

4. על הפיגורים בהעברת הניכויים מוטל קנס בשיעור של 1.5% לכל שבועיים של פיגור. כן יש לציין כי חובות הניכויים צמודים למד"ה באפריל 1980 בתוספת 4% ריבית שנתית. על סדר-יומה של הכנסת יש הצעת חוק המגדילה בצורה משמעותית ומרתיעה את שיעור הקנסות על פיגורים בתשלום חובות.

5. בנוסף לאמצעי אכיפה מקובלים של הטלת עיקר לים בבנקים, אצל חייבים, ועיקולי מיטלטלין יפתחו השנה תיקים פליליים — לפי תכנית העבודה של אגף מס הכנסה — נגד כ-2,000 מעבידים אשר אינם מעבירים את הניכויים במקור במועד או שאינם מנכים מס על-פי התקנות.

6628. חסרון חתימת בנק ישראל על התקציב המעורכן לשנת 1980

חברת-הכנסת ד. רוזוולי שאל את שר האוצר ביום ז' באב התש"ם (20 ביולי 1980):

ביום 8 ביולי 1980 הופץ בכנסת תקציב לאומי מעודכן לשנת 1980 שנשא את החתימת משרד האוצר. גם על תקציב זה לא חתום בנק ישראל, כפי שהיה נהוג עד כה. אחת הסיבות שנמסרו בשעתן להגשת תקציב לאומי ללא חתימת בנק ישראל היתה קוצר זמן לסיים את המשא-ומתן עם בנק ישראל בעניין זה.

רצוני לשאול את השר:

1. מדוע לא חתום בנק ישראל על התקציב הלאומי המעודכן?

2. האם נעשו מאמצים להביא תקציב לאומי מעודכן בשותפות עם בנק ישראל?

3. אם לא, מדוע?

4. אם כן, מדוע לא יצא הדבר אל הפועל?

5. האם לשנת התקציב הקרובה יוגש תקציב לאומי מעודכן בחתימת משרד האוצר ובחתימת בנק ישראל?

שריהאוצר י. הורביץ:

התקציב הלאומי הוא נייר-עבודה המשמש את תהליכי קבלת החלטות והמעקב של משרד האוצר. לצורך זה מעודכן נייר-העבודה פעמים מספר בשנה. בדרך-כלל נהגו לפרסם מסמך תקציב לאומי עם הגשת התקציב. בשנים שבהן נמצאו תחזיות האוצר ובנק ישראל קרובות זאת לזאת פורסם מסמך משותף. השנה נתגלו הבדלים כתחזיות אשר הביאו אותנו למסקנה כי מוטב שפירסום המסמך ייעשה על דעתנו בלבד ואילו בנק ישראל יפרסם את חוות דעתו בנפרד. כיוון שמדובר בהערכות ולא בנושא ביצועי אנחנו ועמיתינו בבנק ישראל איננו רואים בפירסום חוות דעת מקבילות כל נזק. על יסוד השקפה זו מצאנו לנכון שלא לפרסם השנה יחד עם בנק ישראל את התקציב הלאומי המקורי, וכיוון שהמסמך המקורי פורסם על דעתנו בלבד פורסם גם המסמך המעודכן באותה דרך.

מסמך התקציב הלאומי שיפורסם ב-1981 יוכל להיות משותף למשרד האוצר ולבנק ישראל אם גיירות-העבודה יהיו קרובים זה לזה בהערכותיהם. אם יתגלו חילוקי העריכות משמעותיים, אני מניח כי לא משרד האוצר ולא בנק ישראל ירצו להציג בפני הנוגעים בדבר, לרבות חברי הכנסת, מסמך משותף המטיח על ההבדלים.

גרעון האוונר (המפלגה הליברלית העצמאית):
מי צדק מבין שניכם?

שריהאוצר י. הורביץ:

אנחנו צדקנו, אבל היה טוב יותר משיערנו.

היו"ר ב. חלוי:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת דניאל רוזוולי.

דניאל רוזוולי (המערך):

האם אפשר לדעת מהו שיעור הפער שבין הערכות בנק ישראל ובין הערכות האוצר?

שריהאוצר י. הורביץ:

חשבתי שלא תשאל, אבל אם אתה דווקא רוצה לשמוע, בבקשה: בנק ישראל העריך שהגרעון במאזן המסחרי האזרחי יגיע ל-3,600 מיליון דולאר השנה; אנחנו הערכנו

6696. ידיעה בדבר הטלת איסור על עובדי מכס לשותות קפה כמגזר הערבי

חבריה הכנסת ש. טולידאנו שאל את שר האוצר ביום כ"א באב התש"ם (3 באוגוסט 1980):

בעתון "הארץ" מיום 23 ביולי 1980 נמסר על חשד כי בעלת בית-מרקחת במזרח ירושלים ניסתה להרדים חוקרי מכס, בשימה סם בספלי הקפה שהכינה להם, כדי להוציא מידיהם מסמכים המעידים על העלמת הכנסות למס ערך מוסף. נמסר כי אחרי המקרה נאסר על עובדי המכס לקבל הזמנות לשתיית קפה במגזר הערבי.

אודה לכבוד השר אם יענה לי:

א. האם הידיעה נכונה?

ב. אם כן, לוא היה קורה מקרה כזה במגזר היהודי האם גם אז היתה מוצאת הוראה לאיסור שתיית קפה בכל המגזר היהודי?

ג. האם מוכן השר לבטל הוראה שלהערכתי אין דומה לה והמבוססת על רקע אתני?

תשובת שריהאוצר י. הורביץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הסיפור אינו נכון ולכן כל השאלות בשאלתה אינן רלוואנטיות.

6768. סיווג מוסכים של יבואני רכב כראויים להטבות

חבריה הכנסת י. תמיר שאל את שר האוצר ביום כ"ב באלול התשמ"א (3 בספטמבר 1980):

איגוד יבואני הרכב הגישו תזכיר שצורף בנדון. מצויים בו פרטים ונימוקים.

בקשר לכך אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם נבדקו במשרדו טיעוני היבואנים ובעלי המוסכים הגדולים בבקשתם להקנות להם הטבות במסים?

ב. אם כן, מה הן תוצאות הבדיקה?

ג. מה היא מדיניות משרדו לגבי פניית איגוד יבואני הרכב והמוסכים שלהם?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אבקש לשמוע את החשובה לשאלתה של חבריה הכנסת יוסף תמיר.

שריהאוצר י. הורביץ:

הטיעונים של יבואני הרכב נבדקו ולא מצאנו מקום להעניק למוסכים של יבואני הרכב את העידוד הניתן לתעשייה.

6780. תמיכת התאחדות התעשיינים במפעלים מושכתיים

חבריה הכנסת ת. טובי שאל את שר האוצר ביום כ"ב באלול התש"ם (3 בספטמבר 1980).

התאחדות התעשיינים בישראל תומכת כספית במפעלים שבהם מתקיימות שבתות. בדרך זו מעודדים את בעלי התעשייה שלא להיענות לתביעות הפועלים.

שהוא יגיע ל-3,200 מיליון דולאר. חשבנו שפער של 400 מיליון דולאר הוא גדול. חשבנו שהגרעון יהיה קטן מכפי שניבא בנק ישראל. לא הסכמנו להערכה משותפת אף שאנחנו חשודים בסובייקטיביות ובכך שאנחנו רואים תמונה ורודה מדי. הגרעון במאזן המסחרי לא יהיה 3,600 מיליון דולאר ולא 3,200 מיליון דולאר אלא כנראה 2,400 מיליון דולאר, 1,200 מיליון דולאר פחות משצפה בנק ישראל.

דניאל רוזווליו (המערך):

עד כמה שאני יודע היתה מחלוקת לגבי הרזרווה ולגבי הכנסות ממסים, נוסף לעניין — — —

6629. שיחרור הסחורות המיובאות המצטברות בנמלים

חבריה הכנסת י. תמיר שאל את שר האוצר ביום ז' באב התש"ם (20 ביולי 1980):

המנהל הכללי של איגוד לשכות המסחר, מר צבי עמית, מסר כי בנמלים מצטברות כמויות גדולות של סחורות שיובאו לארץ תמורת דולארים. בין הסחורות: רות; עצים, מערכות סטריאו ורמקולים, חלפים לרכב, צבעים, כימיקלים ועוד. שווי הסחורות הוא 40 מיליון דולאר. אישיחרור הסחורות גורם לאוצר הפסדים כבדים, מכיוון ששיעורי המכס המוטלים על היבוא הנ"ל נעים סביב 100% בממוצע. מר צבי עמית מדגיש שהמטבע הזר כבר הוצא, וכי היבואנים נמנעים מלשחרר את הסחורות מחמת "מדיניותו של שר האוצר שגורם להפסד של מיליארדי לירות."

בקשר לכך אודה לשר אם ישיב:

1. מהו ערכן של הסחורות המיובאות כנ"ל והמצויות בנמלים?

2. מה הוא שיעור המכס המוטל על הסחורות הנ"ל?

3. מדוע, לדעת השר, נמנעים היבואנים מלשחרר את הסחורות מהנמלים?

4. האם תהיה השפעה מרסנת על המחירים כתוצאה משיחרור הסחורות בארץ?

5. אילו אמצעים מקילים מוכן האוצר לנקוט כדי לפתור את הבעיה ולחסל את המלאי בנמלים ולהעבירו לשווקים?

היו"ר ב. הלוי:

חבריה הכנסת יוסף תמיר איננו באולם. התשובה לשאלתה שלו מס' 6629 תועבר לפרוטוקול.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אבקש לשמוע את התשובה.

שריהאוצר י. הורביץ:

אישיחרור סחורות מהנמלים הוא תוצאה של ירידה בביקוש למוצרים אלה והוא חלק מצמצום היבוא בכלל. הירידה ביבוא היא תוצאה חיובית של מדיניות הממשלה, וברגע זה איני מוצא מקום לעודד רכישה מוצרי יבוא על-ידי הפחתת מסים. זאת באופן עקרוני. ייתכן שבמקום זה או אחר אמצא לנהוץ לעשות זאת. בדרך-כלל אין כוונה להפחית מסים.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

הוא לא התכוון לזה.

הנני שואל את כבוד השר :

1. האם ידוע לו היקף הסכומים העומדים לרשות התעשיינים ב"קרן ההשבתה" ?
2. האם משלמים התעשיינים מס הכנסה על סכומים אלה, ואם כן, כמה ?

תשובת שריהאוצר י. הורביץ :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין לנו מידע על היקף הסכומים בקרן.
2. הפרשות התעשיינים לקרן מוכרות כהוצאה לצורך מס, ותקבולים מן הקרן נחשבים כהכנסה לכל דבר.

6782. שיעורי המיסוי על מכונת טנדר, מטוס

ויאכטה פרטיים

חברת הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר האוצר ביום כ"ב באלול התש"ס (3 בספטמבר 1980) :

מר רחמים סויסה, הגר בשכונת התקווה, מטופל באשה ובתשעה ילדים, את פרנסתו מוציא הוא בזיעת אפו בעבודת סבלות קשה. הוא מקיים בית לתפארת. אמנם צר ביתו ודלים רהיטיו, אך הוא מקפיד על הרמה המוסרית של בני ביתו ומתמסר לחינוך ילדיו. במצב הכלכלי הקשה חוסך הוא בכל מה שאפשר והוא מרשה לעצמו רק "לוקסוס" אחד: בימי הקיץ, אחרי יום עבודה מפרך, מסיע הוא את משפחתו בטנדר הישן שלו. המשמש לו גם לצרכי עבודה, לים. מה הופתע הוא כשהוברר לו יום אחד שהמיסוי על הטנדר שלו הוא יחסית גדול יותר מאשר המיסוי על מטוס פרטי או על יאכטה וכי המיסוי על דלק למטוס פרטי, המשמש אנשים עשירים לטיול ולבילוי, הינו נמוך מהמיסוי על הדלק שבו משתמש הוא.

שאלות לכבוד השר :

1. א. מה הוא המיסוי על מכונת נוסעים של 16 כוח סוס ביחס למחיר המכונת ? ב. מה הוא המיסוי על יאכטה ביחס למחיר היאכטה ? ג. מה הוא המיסוי על מטוס פרטי ביחס למחיר המטוס ?
2. א. מה הוא המיסוי על דלק 94 אוקטן למכונת ? ב. מה הוא המיסוי על דלק ליאכטה ? ג. ו. כמה עולה למדינה ליטר דלק למטוס ? ו. כמה הוא המס על ליטר דלק למטוס ? ו. כמה משלם הצרכן בעד ליטר דלק למטוס ?

3. האם יש בדעת כבודו לערוך שינויים במחירים אלו ?

שריהאוצר י. הורביץ :

1. א. מסים על רכב מסחרי נעים בסביבות : 40% מכס, 45% מס קנייה ו-12% מס ערך מוסף. ב. מסים על מטוס : 12% מס ערך מוסף. ג. מסים על יאכטה : (אם מחומר פלאסטי או גומי) 16% מכס + 12% מס ערך מוסף.
2. א. מסים על בנזין למכוניות : 22% בלו + 12% מס ערך מוסף. ב. מיסוי על דלק ליאכטה : אם מופעלת על מנוע בנזין — 22% בלו + 12% מס ערך מוסף. אם מנוע סולר — 5% בלו + 12% מס ערך מוסף. ג. דלק למטוסים : 12% מס ערך מוסף. ד. יאכטה ומטוס אינם תחליפים לרכב המשמש לנסיעות יומיומיות. המס על מוצרים אלה נמוך, מאחר שהם משמשים בדרך-כלל למטרות מסחריות ותעירותיות וקשה מבחינה מינהלית להבחין בין דלק אלו כלי תחבורה המיועדים לצרכים מסחריים ובין אלה המיועדים לצרכים פרטיים.

היו"ר ב. הלוי :

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד) :

האם אין כבודו סבור שיש הצדקה להטיל מכס ומסים הן על מנועים והן על דלק בשיעורים יותר גבוהים על המשתמשים ביאכטות, שהם בדרך-כלל עשירים ? יש אנשים שמחזיקים מטוס פרטי לצורך טיולים פה ושם. האם יש הצדקה שישלמו פחות מסים מאשר אדם שיש לו איזו טנדר "אלטע טראנטע" על-מנת לנסוע לפעמים לים ?

שריהאוצר י. הורביץ :

אבדוק מה היו הנימוקים כל השנים.

דב שילנסקי (הליכוד) :

כל השנים היה שלטון מפא"י שדאג לעשירים.

שריהאוצר י. הורביץ :

נימוק כזה ? אני מוכן לבדוק את זה שוב. עניין היאכטות אינו נוגע רק לאזרחי הארץ. בין בעלי היאכטות יש הרבה תיירים, אזרחי חוץ, שיש לנו עניין שיבואו לכאן. אבל אני מוכן לבדוק את הדבר.

6820. צימצום מספר העובדים במשרד האוצר

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר האוצר ביום י' בחשוון התשמ"א (20 באוקטובר 1980) :

נוכח הפירסומים החוזרים ונשנים על צימצום מש- מעותי במספר העובדים במשרד האוצר רצוני לשאול את כבודו :

1. כמה עובדים קבועים, עובדים זמניים ועובדים בעלי חוזה עבודה אישי עבדו במשרד האוצר ב-1 בספטמבר 1979 ?

2. כמה עובדים כאלה עבדו ב-1 בספטמבר 1980 ?

3. כמה עובדים התפטרו, יצאו לגימלאות או פוטרו במשך התקופה שמ-1 בספטמבר 1979 עד 1 בספטמבר 1980 ?

4. כמה עובדים חדשים, ולאלו משרות, התקבלו בתקופה זו ?

היו"ר ב. הלוי :

חברת הכנסת ארבל-אלמולינו איננה באולם. הת- שובה לשאלתה מס' 6820 תועבר לפרוטוקול.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אבקש לשמוע את התשובה. יש בה עניין לכל חברי הכנסת.

שריהאוצר י. הורביץ :

1. בתאריך 1 בספטמבר 1979 הועסקו במשרד האוצר 7,654 עובדים ; עובדים קבועים — 6,300 ; עובדים על-פי חוזה — 431 ; עובדים ארעיים — 923.

2. בתאריך 1 בספטמבר 1980 הועסקו במשרד האוצר 7,173 עובדים ; עובדים קבועים — 6,422 ; עובדים על-פי חוזה — 441 ; עובדים ארעיים — 310.

3. בתקופה שמ-1 בספטמבר 1979 עד 1 בספטמבר 1980 פרשו 360 עובדים ; התפטרו — 229 (בחלקם הגדול ביזמת המשרד, עליידי עידוד פרישה) ; גימלאות — 124 ; פוטרו — 138 ; סיבות פרישה אחרות — 69.

4. לאחר צימצום של 560 משרות בתקופה האמורה התקבלו 79 עובדים חדשים לתפקידים הקשורים בגביית

6824. הענקת פטור ממסים על מוצרי בית למשתחררים משירות בצה"ל

הברי-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר האוצר ביום י' בחשוון התשמ"א (20 באוקטובר 1980):

בתשובה לשאלתה שלי מס' 1577, המשך לשאלתה שלי בנדון מס' 1813, שבה העליתי את ההצעה להעניק למשחררים משירות סדר בצה"ל, ההולכים להקים ביישוב ראל בית משלהם, תעודה שתזכה אותם, לאחר שנרשמו לגישה, ברכישת מקרר, מכונת כביסה ותנור גז או חשמל בתנאים דומים לאלה של עולים חדשים, ענה כבודי, בין היתר, כי הוא מודע לעובדה שמוצרים חשמליים למשק בית הם מוצרים חיוניים וכי הרעיון לפטור זוגות צעירים משחררי צה"ל ממסים על מוצרים אלה הוא כלי כן נכון שקשה לו להתנגד וקשה לו מאוד שלא לקבלו. כן אמר כבוד השר שהוא מוכן לבדוק את הדבר באהדה.

שאלתי:

האם בדק את העניין ומהי החלטתו?

שר-האוצר י. הורביץ:

לאחר בדיקה נמצא כי אין לתת לחיילים משוחררים פטור למוצרים בניי-קיימא מהסיבות האלה: א. המדיניות כיום היא של צימצום הפטורים ולא הגדלת מספרם. כאשר כל פטור גורם לעומס מינהלי ולעקיפת החוק; ב. פטור דווקא למוצרים בניי-קיימא פוגע בחיילים שיש להם סדר עדיפויות שונה — לימודים וכו'; ג. יש קבוצות אוכלוסיה נוספות שמגיעות להן הקלות, כגון קשישים, משפחות מרובות-ילדים ועוד.

מדיניות האוצר היא להפחית הדרגתית את המסים על מוצרי בית אלמנטאריים, כפי שנעשה הדבר לגבי תנורי בישול, מקררים ומכונות כביסה.

עסקנו בזה לא פעם, אבל ברגע זה, לא בגלל שאלה עקרונית אלא בגלל מצוקתנו, אינני יכול להציע לפטור אותם מתשלום.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני חושב שכבודו טועה בהחלטתו. אני מקווה שיב-דוק אותה שנית.

היו"ר ב. הלוי:

האם זו שאלה נוספת?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

יש פטור לעולים חדשים ולחוזרים. מדוע ייגרע חלקם של חיילים משוחררים?

מסים, כגון פקחים חוקרים, מנהלי חשבונות וכן עובדי מחשב הקשורים בנ"ל וזאת במסגרת שיא כוח-אדם המאפשר בחוק התקציב.

6822. פיגורים בתשלום מס הכנסה

הברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר האוצר ביום י' בחשוון התשמ"א (20 באוקטובר 1980):

בעתון "הארץ" פורסם שיתרת החובות למס הכנסה של חברות, עצמאים, שכירים ומיעוטים הסתכמה בסוף מארס 1980 ב-20.6 מיליארד לירות לערך (2.06 מיליארד שקלים). חובות העצמאים הסתכמו ב-12 מיליארד לירות, החברות — 6.3 מיליארד לירות, והשכירים — 2.25 מיליארד לירות. כאשר יש להניח שרוב החובות הנזקפים לחובת השכירים נגבו מהם אך לא הועברו לאוצר על-ידי המעסיקים.

נוכח הגרעון בתקציב המדינה והצורך לספוג כספים בלתי-מאויס רצוני לשאול את כבודי:

1. האם הנתונים שפורסמו בעתון "הארץ" תואמים את המציאות?
2. אם כן, האם אין לראות בחוב כה גדול למס הכנסה מחלל בגבייה?
3. אם לא, איך מסביר כבוד השר תופעה זו?
4. אם כן, אילו אמצעים עומד כבוד השר לנקוט כדי לגבות את החוב המגיע למס הכנסה?

תשובת שר-האוצר י. הורביץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנתונים שפורסמו על יתרת החובות לסוף חודש מארס 1980 אינם משקפים את תמונת המצב האמיתית. יתרת החובות שיש להתייחס אליה היא רק על חובות ספייים. בסוף מארס 1980 הסתכמו חובות אלה ב-231.8 מיליון שקלים, מזה 211.3 מיליון שקל מעצמאים, 16.3 מיליון שקל מחברות ו-4.1 מיליון שקל משכירים. השכירים שבהם מדובר הם שכירים מועדפים ההייבים בהגשת הדוח השנתי ולא אלה שהמעביד מנכה מהם מס במקור. מלאי מסויים של חובות הוא בלתי-נמנע והוא משמש חומר שעליו מופעלים מאמצי הגבייה של האגף. יחד עם זאת פועל האגף להקטנת מלאי החוב. בימים אלה נדונה בוועדת הכספים הצעה להגדלה משמעותית של הקנסות המוטלים על החובות למס הכנסה. הצעה זו תהפוך את הפיגור בתשלום המס ללא כדאי מבחינה כלכלית.

ו. החלטה בדבר תיקון טעויות בנוסח חוק יד יצחק בן-צבי

(תיקון מס' 2), התש"ם—1980 *

הכנסת לתיקון בחוק יד בן-צבי (תיקון מס' 2), התש"ם—1980.

בציון הרכב חברי המועצה והרכב חברי הוועד המנהל, בסעיף 1 לחוק האמור, נאמר שהוא לא יפחת ממספר מסויים ולא יעלה על מספר מסויים. בטעות העתקה נכתבו המלים "לא יעלה", בהשמטת האות ו'. ועדת החינוך והתרבות קבעה, לפי הצעת שר המשפטים, כי הטעויות הן

היו"ר ב. הלוי:
אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: תיקון טעות בחוק יד יצחק בן-צבי (תיקון מס' 2), התש"ם—1980. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החינוך והתרבות, חברת-הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אבקש את אישור

חוברת ו', ישיבה שפ"ג
— החלטה בדבר תיקון טעויות בנוסח חוק יד יצחק בן-צבי (תיקון מס' 2): חוק מס ערך
מוסף (תיקון מס' 4) —

טעויות העתקה. מוצע לתקן את טעויות ההעתקה שלפיהן
הושמטה האות ו'. אני מבקשת לאשר את התיקון הזה.

היו"ר ב. הלוי:

אני מעמיד להצבעה את הצעת התיקון.

הצבעה
תיקון הטעות בחוק יד יצחק בן-צבי (תיקון
מס' 2), התש"ם—1980, נתקבל.

ז. חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 4), התשמ"א—1980 * (קריאה ראשונה)

היו"ר ב. הלוי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום:
חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 4), התשמ"א—1980. אבקש
מאת שר האוצר להביא את הצעת החוק.

שר-האוצר י. הורביץ:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שאני
מביא לאישור הבית באה במסגרת צימצום וביטול פטור
רים לשם הגדלת ההכנסות ממסים. לפני שבועיים הבאתי
הצעה מקבילה לביטול פטורים במס הכנסה.

ההצעה הנוכחית קובעת ביטול הפטורים ממס ערך
מוסף הניתנים היום לתיירים שלא במסגרת שהותם בבית-
המלון. הפטור לגבי לינת תיירים בבתי-מלון יישאר אפוא
בעינו. צעד זה אינו יוצא-דופן, גם מדינות אחרות אינן
נוהגות להעניק לתיירים פטורים מן הסוג שמוצע לבטל.
ביטול הפטורים המוצע לא יפגע, לדעתי, בתיירות. יחד
עם זאת תהיה לו השפעה חיובית לגבי העמקת הגבייה
של מס ערך מוסף. כוונת-האדם שעסק עד היום בפיקוח על
איי-צול לרעה של הפטורים יתפנה מעתה לטיפול בגביית
מסים.

ברצוני לציין כי ענף התיירות בישראל זוכה לעי-
דוד נרחב במסגרת החוק לעידוד השקעות הון, התש"י—
1950, וחוק עידוד התעשייה (מסים), התשכ"ט—1969,
כגון: הנהגות ניכרות בשיעור מס ההכנסה, פחת מואץ,
מענק לכיסוי מסים עקיפים, הנחות במס רכוש, פטור ממס
מעסיקים. כל אלה ניתנים בנוסף למענקים ולהלוואות
שזכאי להם בית-מלון במסגרת זכויותיו כמפעל מאושר.
פרויקטים אחרים לתיירות זכאים למענק הישבון מסים,
ובמקרה של חברות להשכרת רכב וחברות לעריכת סיורים
לתיירים ניתן פטור ממס שירותים והנחה ממסים על
רכישת הרכב.

אבקש מן הכנסת להצביע בעד העברת הצעת החוק
אל ועדת הכספים של הכנסת, לשם הכנתה לקריאה שנייה
ולקריאה שלישית.

היו"ר ב. הלוי:

אני מזמין את חברי-הכנסת גedeון האוזנר להשתתף
בדיון, ואחריו — את חברי-הכנסת תופיק טובי. הוא איננו
באולם. אם כן, אחריו — חברי-הכנסת יצחק יצחקי.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה שוב,
קודם הודיעה ואחר כך חשבה: קודם פעלה ואחר כך
התחילה להרהר ולשאול מה יצא מפעולתה. כאשר יצא
לראשונה ההודעה שמס ערך מוסף יוטל על כל שירותי
התיירות, וזאת היתה הודעה ממשלתית מוסמכת. הקפיץ
הדבר את כל הנוגעים בדבר שראו בכך צעד פזיז ובלתי-
מחושב. התפתחה אנדרלמוסיה שגבלה בפאניקה, וטענו

שיבוטלו הזמנות תיירות. עכשיו הממשלה הירהרה מחדש
והציעה לנו את הפשרה המובאת כאן. שר האוצר הסתפק
בפתחה יבשה ואמר לנו מהי משמעות החוק, חבל שלא
זכינו בהזמנות זו לסקירה קצת יותר רחבה על משמעות
החוק לגבי התיירות ואפשרות הפגיעה בה. קל לומר שלא
תהיה פגיעה. על יסוד מה אתה אומר זאת, אדוני שר
האוצר?

התיירות היא אחד המקצועות הרגישים ביותר. קיימת
בה תחרות פרועה בשוק הבין-לאומי. ידועה הדוגמה
המרתיעה של ספרד, שעליידי החלטה על מיסוי, לא גבוה,
על תיירות בשביל אותה מטרה שהממשלה מתכוונת אליה
כעת, כדי ליישר את המיסוי לגבי שכבות אוכלוסייה
גדולות. הפסידה — כך התפרסם — אחוז גבוה מאוד מן
התיירים המבקרים בה. אפשר לומר שזה בא כנראה
בעקבות מעשה זה.

מה יהיה החסכון שאנחנו נחסוך, או מה תהיה
התוספת למס ערך מוסף שלא יחושב עוד בשיעור אפס,
כפי שהמצב היה עד היום, אלא יחושב בשיעור של 12%,
שהוא מס ערך מוסף הרגיל, אם כל השירותים הנוספים
לתיירות, פרט ללינה בבתי-מלון, יחוייבו בתשלום מס?
האם יש הערכה? ואם יש, מדוע לא שמענו אותה? מה
תרומת המדינה מזה שהיא תטיל עכשיו מסים על השכרת
רכב מנועי לתיירים, על הסעת תיירים באוטובוסים ועל
הסעתם של תיירים ברכב פרטי? ומה היא תפסיד כתוצאה
מזה שגשאר בחוק את המס אפס על שירותי לינה בבתי-
מלון ועל שאר שירותים הניתנים אגב לינה? האם הנזק
שווה? האם כדאי שיתפרסם בעולם שאנחנו מכבידים על
התיירות? האם זה טוב? אנחנו נאבקים על מעט התיירות,
שהיא ענף שכולו מכנים מטבע-חוץ למדינה, והתחרות,
כפי שכבר אמרתי, קשה מאוד, והגישו לישראל כידוע
היא בדרך-כלל במטוסים והיא יקרה יותר. המדינה הולכת
ונעשית יקרה לחייר בגלל עליות המחירים בארץ. למה
להוסיף דבר שנוקו אולי גדול ורווחו קטן? עד עכשיו,
זה חמש שנים, היו סידורים מסויימים, שעל כולנו, הישר-
אלים, יש מס ערך מוסף, ואני חושב שאולי צריך אפילו
להגדיל אותו, אבל את התיירים פטרנו ממנו. והרי זה
יעבור מייד כקול רינה בכל משרדי הנסיעות ובכל סוכ-
נויות הנסיעות. שהנה צריך לעשות עכשיו חשבון חדש.
פתאום יופיע עוד פריט בחישובי חבילות-התיירות לארץ.
האם זה כדאי? ואם זה כדאי, נשמע מה הם הסכומים
שמדובר בהם. זאת כללית, אדוני היושב-ראש.

ועכשיו לכמה פרטים בחוק המוצע. עד עכשיו נאמר
כי לתיירים שיעור המס הוא אפס אחוז. לא הוגדר מה זה
תייר, ובאמת לא פשוט להגדיר זאת. לסוכנויות הנסיעות
יש הגדרה משלהן. הן הציעו בשעתן את ההגדרה של
איגוד סוכני הנסיעה הבין-לאומיים, כלומר, אדם שמשמש

המוטל על צריכה ולא על הכנסה. וככל שהאזרח זקוק יותר למצרכים, ככל שהוא מוציא יותר, כך הוא משלם יותר. לדוגמה, משפחתו של אברהם דרעי משכונת מוס"ררה. אברהם דרעי הוא אב לחמישה ילדים, עובד בנקיון, הכנסתו אינה עולה על 14 אלף לירות לחודש. הוא קונה לחם, מארגארינה, אטריות ומוצרי חלב הרבה יותר מאשר צורך יוני הורביץ, למשל, אשר הכנסתו עולה על חצי מיליארד לירות לשנה, כי ליוני הורביץ יש פחות ילדים והוא רוכש פחות מוצרים. מכאן שדרעי משלם בעל כרחו לממשלה, באמצעות קנייתו שעליה מוטל מס ערך מוסף, עליאף הכנסתו הזעומה, הרבה יותר כסף מאשר משלם יוני הורביץ באותה דרך על חצי מיליארד הלירות שלו. מכאן, רבותי, שםס ערך מוסף הוא מס גרסיווי, מס בלתי-צורך ומעוות את עקרון החלוקה הצודקת של העול.

מאז הופעלו מס ערך מוסף וגבייתו הפך המס להכנסה נוספת לסוחרים למיניהם. סוחרים רבים התעשרו מגביית מס ערך מוסף, שלא הועבר מהצרכנים לאוצר. גם לאחר שחלק מהסוחרים חייב להשתמש במכונות הגבייה והרישום הרי גותרו בידי הסוחרים שיטות רבות להעלמה, שאחת מהן היא הימנעות מרישום מכירה. נוסף לכך, לסוחרים יש זמן עד להעברת הכספים לאוצר. בינתיים מוכנס הכסף לבנק בהשקעות שונות, אשר זוכות בריבית או בהפרשי הצמדה, ורק לאחר מכן הוא מועבר לאוצר. אך השיטה הנהוגה ברוב המקרים היא אי-רישום, כך שהסוחרים זוכים לרווחים כפולים: קודם-כך, על-ידי אי-רישום הם מקטינים את מחזור המכירה ובצורה כזאת גם קטן סכום החיוב במס הכנסה; שנית, אי-הרישום הזה מאפשר להם לשלשל את הכסף שגובה כמס ערך מוסף לכיסם. אם, למשל, סוחר אחד לא רשם מכירות בסך חצי מיליון לירות הרי הוא שילשל לכיסו שישים אלף לירות מס והקטין גם את שיעור מס ההכנסה על-ידי זה שהעלים מכירה של חצי מיליון לירות ממחזור המכירות שלו. מהפירסומים על הפעולות של חוליות ה"קומאנדר-מס" ניתן להבין כי מקרים כאלה הם רבים, ומה שעדיין לא נתגלה רב ממה שנתגלה עד כה. בהתחלה התנגדו הסוחרים למס ערך מוסף, אולם שמה התברר להם כי הוא משמש מקור הכנסה לא קטן ועל כן הם אינם מתרעמים עוד.

לאור האמור, מס ערך מוסף הוא מס גרסיווי, מס על צריכה, מס בלתי-צודק, מס המייקר את המצרך, מס הפוגע בצרכנים ומוריד את רמת חייהם ב-12%, ופגיעתו קשה במיוחד במשפחות מרובות-ילדים. לכן, רבותי חברי הכנסת, במקום להציע תיקונים, במקום להציע דחיות או הארכת חוקף, הבה נאזור עוז ונאמר את האמת: מס זה הוא כשלון ויש לבטלו.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יצחק יצחקי, אחרון המש-תתפים בדיון. איננו באולם. אני מזמין את שר האוצר להשיב לתמוכיהם.

שר-האוצר י. הורביץ:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לדברי חבר-הכנסת ביטון, זה יפה מאוד שהוא נגד מסים ונגד מס ערך מוסף. אינני מתכוון להתווכח אתו, זה פשוט לא שייך לנושא שאנחנו דנים בו. הנושא שאנו דנים בו הוא נכבד ביותר.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אנחנו לא דיברנו נגד מסים, אדוני שר האוצר.

במכלול שירותי קרקע מיוחדים, כמו בתי-מלון, חניונים ורכב; לא רק קריטריון אחד, לא רק בתי-מלון, שהרי גם ישראלים משתמשים בתי-מלון. אבל אם אדם משתמש בכל אלה יחד סימן שהוא תייר. אין הגדרה לתייר. עכשיו בא החוק להוסיף עוד דבר, תייר שהוא תושב חוץ. כלומר עכשיו יהיו שני קריטריונים, וכדי לקבל את הפטור על לינה יצטרך אדם להוכיח גם שהוא תייר וגם שהוא תושב חוץ. אדוני השר, בעיית התושבות, ה"דומיטיל" בלשון המשפטנים, היא בעיה משפטית די מסובכת במשפט הבין-לאומי הפרטי. כי לאדם יכולים להיות כל מיני מקומות מושב, לא רק אחד. ולא אכנס לבדוק עכשיו את השאלה הזאת. אני מבקש להאמין לי שזאת שאלה לא פשוטה מבחינת הגדרה משפטית. על מי זה יחול? האם בתי-המלון יצטרכו לבדוק כעת אם האיש הוא תושב חוץ או תושב הארץ? בצעם יקבלו את הצהרתו, הוא ירשום את עצמו כתושב חוץ ויגיד שמקום מגוריו בחוץ-לארץ במקום פלוני, ואז יחול או לא יחול עליו מה שנאמר פה. נוסף לאי-הבהירות של המושג תייר בא החוק להוסיף את אי-הבהירות בקשר לתושב חוץ.

ודבר אחרון, הממשלה השקיעה סכומים גדולים בשר-רותי הסעה לתיירים. כידוע יתנו עידורים רבים לחברות, בצדק, להשיג את האוטובוסים. את הטיילות, את כל השר-רותים האלה, האם יש איזו תחזית מה יקרה? האם כל אלה יוכלו להמשיך בעיסוקיהם? מה יעשו התיירים כאשר השירותים האלה יהיו יקרים יותר? אולי בכלל חלק מההשקעות האלה ילך לאיבוד והממשלה תמצא את כספה מונח על קרן הצבי, משום שלא יוכלו להחזיר לה את ההלוואות והתיירים אולי ילכו לשירותים הרגילים. אם כבר משלמים מס ערך מוסף, למה לשלם יותר בעד שירותי הסעה לאילת? יסיעו אותם באוטובוסים רגילים, זה יהיה יותר זול, וחברות הנסיעות המיוחדות, שהממשלה סייעה להן בצדק, יימצאו מפסידות ואולי לא יוכלו לפרוע את ההלוואות שניתנו להן.

למי החוק הזה טוב, אדוני שר האוצר? למה להתחיל בדברים שהם מפוקפקים? אני מתנגד לחוק ואצביע נגדו.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת צ'רלי ביטון, ואחריו — לחבר-הכנסת יצחק יצחקי.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רבותי חברי הכנסת, בכל מדינה מתוקנת הממשלה מטילה מסים לצורך ביצוען הלכה למעשה של התחייבויותיה לעם, כגון שירותי חינוך, בריאות, תעבורה, בטחון, סעד ושירותים אחרים, בהתאם למתווה של כל משטר. אך ברוב המקרים המס העיקרי מוטל על הכנסה ונקבע באופן פרוגרסיווי, כלומר, ככל שהכנסה גדלה כן גדל שיעור המס המוטל עליה. אך יש גם מסים אחרים שאינם לפי ההכנסה, כמו הבלו על סיגאירות ומשקאות חריפים, מכס על יבוא, מס עזבון, מס שבח ואגרות שונות.

אך לאחרונה, רבותי חברי הכנסת, החלו להטיל גם מס ערך מוסף, מס ששיעורו שונה ממדינה למדינה. למשל, בארצות-הברית שיעור המס הוא אפסי ומגמתו עידכון נכון של ההכנסה והפדיון היומי לצורך הערכת שומה נכונה. במדינת ישראל הופעל מס זה לא כמכשיר לעידכון הכנסה אלא כהכנסה לממשלה מכיסו של האזרח. מס זה הוא הגרוע מבין כל צורות המיסוי האחרות בהיותו מס

שרי-האוצר י. הורביץ:

כשנדון על מסים, אני מציע לחבריה הכנסת ביטון לדבר על זה. היום אנחנו מדברים על ביטול פטור הניתן לתיירים.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אנחנו התנגדנו בכלל למס הזה שנקרא מס ערך מוסף.

שרי-האוצר י. הורביץ:

אני לא נגד זה שתצביע נגד החוק. אני אפילו בעד זה שתצביע כמעט תמיד נגד מה שאני אומר, אבל זה לא שייך לעניין הזה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אז מה כן שייך, אם זה לא שייך?

שרי-האוצר י. הורביץ:

כשידונו על מחירי תוצרת או מחירים של מוצרים בארץ תציע לבטל את מס ערך מוסף, תוכל להציע מה שתמצא.

לחבריה הכנסת האוזנר: אין כמעט, או אולי אין בכלל, אבל אין כמעט מדינה שבה תיירים פטורים מתשלום מס ערך מוסף.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית): עשיתם משהו?

שרי-האוצר י. הורביץ:

אנחנו כן. לא, לא קיים. יש לנו פטורים בכמה וכמה שטחים והממשלה לא נרתעה בגלל הביקורת, אלא בשיבת הממשלה קיבלו חלק גדול מההצעות שלנו וחלק הועבר לועדת השרים לענייני כלכלה למיון נוסף. אחד הנושאים היה של פטורים לתיירים, ושר התעשייה, המסחר והתיירות, שביקש להעביר את העניין לועדה לעירעור שני, הסכים.

ה. הצורך בהוזלת מחירי הנפט והסולר להסקה ביתית בכל אזור ההר, לרבות ירושלים וצפת *

1. דיון

עוזי ברעם (המערך):

— כמעט קיומי לגבי משפחות רבות החיות באזורי ההר.

הנושא שעולה עתה לדיון על שולחן הכנסת הובא לפניו הכהנא לסדר-יום לפני כשנה, בדצמבר 1979, והכנסת החליטה לדון בו במליאתה. יכולתי לחזור על דברי כפי שנאמרו אז אלמלא הורע כל-כך המצב ובעיית החימום וההסקה בחורף הקרוב תהיה חמורה יותר בשל העלייה התלולה במחירי חמרי החימום בארץ.

אני מציע להויל את מחירי הנפט והסולר להסקה ביתית באזורים מאוד מסויימים בישראל: אזור ההר, ירושלים וצפת. על הכפרים שסביבותיהן, אזורים קרים במיוחד והחימום בהם הינו הכרחי, כאשר משפחות רבות עלולות להגיע בחורף זה למצב שהוא לא יהיה בהישג ידן.

צוות חוקרים מהמרכז הרפואי עלי-שם חיים שיבא, בראשותו של הפרופסור עזרה זוהר, קבע, ואני מצטט:

היו"ר ב. הלוי:

הנושא הבא הוא: הצורך בהוזלת מחירי הנפט והסולר להסקה ביתית בכל אזור ההר, לרבות ירושלים וצפת, הצעה של חבריה הכנסת עוזי ברעם, שהוקצתה לה שעה לדיון. בבקשה, חבריה הכנסת ברעם.

עוזי ברעם (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, נושא הצעתי איננו הצעת אי-אמון לממשלה, כי אילו זה היה כך היא היתה נדחת ממש כפי שנדחתה הצעת אי-האמון. אמרתי נדחתה, שהרי היא לא בוטלה. אי-האמון קיים ברחבי הציבור והוא יגיע במוקדם או במאוחר אף לבית המחוקקים.

גם נושא הצעתי, שנראה דחוף בשנה הקודמת, הופך היום לנושא חמור —

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): עוד יותר.

והוצאה זו ייחודית לאלה הגרים באזורי ההר הקרים. כאשר אנחנו מדברים על בתים בל נשכח מוסדות חינוך כמו גניילדים, כמו בתיספר. אני יודע על שכונות-מצוקה בירושלים המתקשות להגיע להסקה תקינה של כיתות גם בגניילדים וגם בבתיספר.

עם כל זאת יש להיערך לקראת חסכון וייעול בהפעלת הסקה וחימום הן בבתי פרטיים והן במוסדות. יש להגביר את מודעות הציבור הרחב לאיטום ולבידוד נכון של דירות ומוסדות ציבור. יש לעשות זאת באמצעות כלי התקשורת ובאמצעות רשת החינוך.

אני מציע לפצות באורח סלקטיווי את תושבי ההר בשל ההוצאות הגדולות לחימום, דרך מנגנון הביטוח הלאומי, וזאת על-פי סעיף 200 לחוק הביטוח הלאומי שעל-פיו ניתן לקבוע פיצוי כלשהו אשר איננו מעוגן בחוק. נכון, ואין לי ספק שזאת תהיה אחת הטענות של השר, שמחירי החלק הפוכים יותר ויותר למשא כבד על שכמה של המדינה. לטענה הזאת יש מקום. אבל גם אם יש לה מקום צריך לחלק את ההוצאות בצורה צודקת. לא ייתכן שמשום שאנשים גרים באזורים קרים יותר ורטובים יותר הם יצטרכו לשאת בהוצאה גדולה יותר.

בסיכום הדיון אציע הצעה בת שלושה חלקים: א. הכנסת מחליטה לפצות באורח סלקטיווי את תושבי אזורי ההר, לרבות ירושלים וצפת, בגין הוצאות להסקה ביתית לחורף, המהוות אחוז גבוה מהכנסותיהם; ב. הפיצוי לתושבי ההר יעשה באמצעות מנגנון הביטוח הלאומי; ג. שיעור הפיצוי והכללים שעל-פיהם הוא יינתן ייקבעו על-ידי שר העבודה והרווחה בהתייעצות עם ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

היו”ר ב. הלוי:

חברי הכנסת, אני גותן את רשות הדיבור בדיון לחברת-הכנסת תמר אשל. אני מבין שהשר רוצה להשיב בשעה מאוחרת יותר.

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:
כאשר נראה את הצעת ההחלטה.

היו”ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת תמר אשל, ואחריה — לחברת-הכנסת צרלי ביטון.

תמר אשל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כשהעלה חבר-הכנסת ברעם את הצעתו לסדר-היום היה זה לפני שנה כמעט בדיוק, בעיצומו של חורף קשה, ועד אשר הגיע הנושא לדיון בכנסת הוא נערך ביום שמש הנוטה להשיח את תלאותיהם וסבלותיהם של ימי סגריר, קור וגשם.

הערתו של שר-האנרגיה והתשתית מר מודעי בדיון דאז, לפני שנה, כי מחיר ההסקה לדירה ברמת-השרון איננו נופל מזה של ירושלים, והוא אולי אף גבוה יותר, מורה על מידה רבה של ציניות.

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:
שר האנרגיה לא אמר כך, הואיל לקרוא את הפרוטוקול, הפרוטוקול בדי.

תמר אשל (המערך):
אני אראה לך.

”ה מנגנונים הפיסיוולוגיים של האדם להגנה בפני אקלים חם מאפשרים לו להתקיים ולעבוד בכל מזג אוויר חם מהמיר צוים באופן טבעי על פני כדור הארץ, וזאת מבלי להזדקק לאמצעים מלאכותיים או חיצוניים. כאשר מדובר בהגנת הגוף בפני קור, שונה המצב ביסודו בתנאי קור קשים. מנגנוני ההגנה מביאים לכיווץ של כלי הדם, דבר הגורם לקפיאה ועלול גם להביא לאיבוד איברים. מכאן שאין האדם יכול להתקיים במזג אוויר קר ללא יצירת אקלים מלאכותי מסביבו. משחר ההיסטוריה עשה זאת האדם על-ידי ביגוד והסקה”. נכון שבישראל קפיאה ואיבוד איברים אינם תופעות שכיחות, אך בגלל תנאי האקלים, השונים מאוד בין אזור אחד לאחר למרות המרחק הגיאוגרפי הקצר, אנו מוצאים תופעות קשות, כמו פצעי לחץ, מכות קור אצל ילדים ודלקת פרקים בשכיחות גבוהה. בבתי-החולים ”הדסה” ו”ביקור חולים” בירושלים נעשו בשנים האחרונות סקרים בקשר לתדירות ההופעה של דלקת פרקים. נמצא כי אחוז החולים בדלקת פרקים בירושלים גבוה יותר מאשר באזורים אחרים, וזה כתוצאה מרטיבות ומקור.

רבותי חברי הכנסת, הטמפרטורות באזורי ירושלים וצפת בחודשים דצמבר-ינואר נעות בין 11 מעלות ביום ל-3 מעלות בלילה. בירושלים יש 56 ימים בשנה שבהם הטמפרטורה נמוכה מ-5 מעלות, בעוד שבתל-אביב, למשל, אין אפילו יום אחד כזה. חשוב להזכיר כי שעות ההסקה הן בדרך-כלל שעות הערב והלילה, שבהן הטמפרטורה נמוכה יותר ואז בני המשפחה נמצאים בבית. — אדוני השר, חבל שלא היית ושמעת את האבחנה שערכתי בין אזורי חיים לאזורי קור מבחינה פיסיוולוגית. בשנה שעברה אמרת לי שאותה בעיה שקיימת בירושלים ובצפת קיימת גם באילת, ואני עשיתי אבחנה ברורה בין שני הדברים.

מחירי הסולר והנפט עלו מסוף פברואר 1979 ועד היום, כלומר בששך חשנה חודשים, ב-250% לערך, ולצד הרב אני מדבר במונחים של לירות הפעם, מ-4.70 לירות לליטר נפט ל-21 לירות לערך היום.

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:
לא טעית בחודשים? איזה תאריך?

עוזי ברעם (המערך):
לא, אני מדבר על פברואר 1980.

תמר אשל (המערך):
27 לירות.

עוזי ברעם (המערך):
מ-4.35 לירות ל-20 לירות לליטר סולר, שיעור שהוא גבוה בהרבה משיעור האינפלציה בתקופה זו.

ההערכות לגבי ההוצאות הצפויות בחורף הקרוב להסקה בחודשים דצמבר עד פברואר — בהנחה שמסכים בין שש לשמונה שעות ליום בימים הקרים — הן כדלקמן: חימום בתנור נפט אחד לדירה, שזאת צורת ההסקה הזולה ביותר, מגיע ל-11.25 שקל ליום, ובמשך החורף מגיעות ההוצאות ל-110 שקל לערך, אך בדירה ממוצעת בת שלושה חדרים לא ניתן להסיק בעזרת תנור אחד ויש להכפיל לפחות את ההוצאות, כלומר, למעלה מ-2,000 שקל. חימום בתנור גזא אחד מגיע ל-1,700 שקל, לערך, וכמובן החימום יקר יותר אם משתמשים בתנור חשמלי או בהסקה מרכזית. ההוצאה לחימום, כפי שאנו רואים, תהווה אחוז גבוה מהכנסת המשפחה, בין 15% ל-25%,

ברצוני להדגים את הבעיות שבפניהן עומדים אזורים ההר והנסיגות לפתור אותן, אם גם פתרון חלקי ובלתי-מספיק. המועצה הסוציאלית של ירושלים, אירגון-גג של כל האירגונים המתנדבים בירושלים, הפועלת ליד העירייה, נחלצה בשנה שעברה לבוא לקראת פתרון הבעיה של אספקת הנפט לקשישים המקבלים הקצבת זיקנה עם הסבה סוציאלית והסובלים ממחלות ריתוק וכד'. למטרה זו גויסו תרומות מהציבור וממוסדות ובעזרת מתנדבים, רובם תלמידי הכיתות ט', י' ויא, ובסיוע מורים ומתנדבים מבוגרים מהשכונות עצמן חולק נפט ל-880 קשישים בעיר בשנה שעברה בתקופת החורף. המנה היתה 15 ליטר לשבוע ל-15 שבועות הסקה. במנה זו די לארבע-חמש שעות חימום ביום בתנור נפט אחד להדר בינוני. המנה היא בדיוק מחצית המנה המינימאלית הנתבעת במחקר, שהזכרתי לעיל, של משרד העבודה והרווחה. בנוסף למנות הנפט מספקים המתנדבים לנוזקים גם תנורי נפט מתוקנים. השנה חודש מפעל זה, שוב בהתנדבות, בראשותה של הגב' חנה דסקל, יושבת-ראש המועצה הסוציאלית בירושלים, והתכנית היא להגיע ל-1,800 קשישים, לפי המלצות העובדות הסוציאליות בשכונות. הן ליהודים והן לערבים, כאשר קבוצת הנוזקים ביותר לפי קריטריונים שנקבעו מגיעה ללמעלה מ-3,000 איש בעיר זו. הצרכים המינימאליים מכתבים חוספת של לפחות 5 ליטרים לשבוע, אך היום אין מניין להגדיל את מנת הנפט למרות המאמצים הגדולים והמצלחים באופן יחסי שעשתה המועצה הסוציאלית לגייס סכומים גדולים יותר, גם בכנסת, ואני יודעת שחברי כנסת תרמו בעין יפה למפעל זה. החימום איננו רק עניין של מניעת קור ואי-נוחות. מוכח על-ידי צוותי העובדות הסוציאליות שהתחלואה בקרב אותם קשישים שקיבלו את הנפט לחימום ירדה בצורה ניכרת. זה לגבי הקשישים הנוזקים ביותר בעשירון התחתון, החולים והמרותקים. אך מה על כל אלה אשר חיים בקושי על קיצבתם או גימלתם, ואותם המשתכרים אף מעל לשכר הממוצע במשק אבל צריכים בחודשי החורף האלה להפריש עד כדי 20%-30% משכרם למטרת קניית סולר או נפט לחימום, כשמחיר הסולר היום הוא כבר 2,300 שקלים לטונה וההוצאה הזאת איננה קיימת באזורי השפלה ובאזורים החמים יותר במדינה? האומנם יש להעניש את תושבי ההר על המציאות האקלימית שלהם?

כנסת נכבדה, אי-אפשר להתעלם מהעובדה כי בתקופת אינפלציה דוהרת, משבר כלכלי והאמרה גבוהה במיוחד של מחירי הדלק נגרמים סבל רב ותחלואה לציבורים נרחבים באזורי ההר. אינני מאמינה שהזולת הדלק באזור רים אלה תפתור את הבעיה. יש צורך ליצור מכשיר פיצוי לתושבים אלה בדרכים שונות, באופן שאפשר יהיה לקיים מערכת הסקה מינימאלית לחודשי החורף.

אני מציעה דרכים מספר: א. העברת מענקים לרשויות המקומיות למטרת הסקה של רשתות החינוך והבריאות; ב. מתן מענקים לסיוע ישיר למקרים הסוציאליים המטופלים ישירות על-ידי העובדים הקהילתיים והסוציאליים באמצעות הרשות המקומית; ג. מתן פיצוי ישיר לתושבי ההר, באמצעות הביטוח הלאומי, אם על-ידי חזר מס ואם על-ידי הארגונים העירוניים, אשר ימומן כולו על-ידי הממשלה.

אני מציעה כי ועדה משותפת של הכנסת, מרכז השלטון המקומי ומשרדי הממשלה הנוגעים בדבר תקבע את שיעורי המענקים, הקריטריונים ואמצעי הפיצוי ללא דיחוי.

החום גורם לאי-נוחות, אך אפשר לחיות אתו. עם הקור אי-אפשר לחיות ללא הגנה וללא הסקה. בארץ קטנה כשלנו יש שינויי אקלים ואזורים אקלימיים שונים במרחק קטן זה מזה. בישראל קיימים אזורים מספר, והם אינם רבים, שבהם יורדות הטמפרטורות בחורף קרוב לנקודת האפס במשך מספר ימים ניכר בשנה. אזורים רגישים אלה כוללים את הרי יהודה וירושלים, הגליל-העליון וצפת, מזרח הגליל, מקומות כמו יחיעם, מעלות, וכרמיאל, גבול הלבנון, דימונה ומצפה-הרמון בנגב.

מרדכי צפירי (הליכוד):

הזכרת את דימונה ומצפה-הרמון בנגב, ומה על ירוחם? למה לא מדברים עליה?

תמר אשל (המערך):

טוב, יכול להיות, אינני יודעת, אבל אלה הם אזורים שמשרד העבודה והרווחה מייך, וייתכן שלפי הקריטריונים צריך לכלול גם את ירוחם. יש לי ספק.

לפי מחקר שנעשה בשנת 1975 על-ידי משרד העבודה והרווחה מדובר על הצורך בהסקה ב-100 ימי חורף באזורים אלה. משרד העבודה והרווחה המליץ להכיר בצורך בחמישה ליטר נפט לתנור אחד ליום כחימום מינימאלי בלבד. בשנת 1975 הקיף מחקר זה אוכלוסייה נשגת של 172 אלף ילד ו-26 אלף קשישים, לערך, וזאת עדיין בתקופה שלפני ההאמרות המסחררות של המחירים וכאשר ההסקה בבתי-הספר ובמבני הציבור היתה גורמה קיימת. היום, למשל, לא ניתן להסיק את מבני החינוך לפי הגורמה שהיתה מקובלת. אסור להטיל את מלוא האחריות — ואני מצטערת ששר האוצר איננו כאן היום — לייחודי זה על כתפי הרשות המקומית הנתבעת חוזר ושנה להישאר במסגרת התקציב המאושר, המבוסס על תקציב השנה החולפת. אביא דוגמה מבתי-ספר בירושלים. והנושא מוכר לי מקרוב: בהצרכות הממוצעת לכיתה לימוד בבתי-הספר היסודיים היא 800 ליטר סולר לעונה, זו מבוססת על 100 ימי הסקה לעונה, לפי ארבע שעות הסקה בלבד ליום, מ-7:30 עד 11:30 לפני הצהריים. זאת רק לאחר ירידת הטמפרטורות ל-14 מעלות. מחיר הסולר לפני שנה היה 0.6 שקל לליטר, והמחיר השנה — 2.9 שקלים, פי חמישה. ליהיומי כיתה אחת נזדקק ל-2,320 שקלים לעונה לפי המחירים של היום, והם בוודאי עוד יעלו. מספר הכיתות, לרבות הגנים, במערכת היסודית בלבד הוא 2,550 בירושלים, כך שנזדקק, לפי מחירי היום, ל-6,000,000 שקל למטרות הסקת כיתות של בתי-הספר היסודיים. בתקציב העירייה אושר להסקת כיתות אלה — על בסיס יקורי ב-120% של התקציב בשנה שעברה — סכום של 2,250,000 שקל בסך-הכול. מה הן האפשרויות העומדות בפני הרשות המקומית? — לבטל את ההסקה ולהביא באופן ברור לסבל ותחלואות ילדים או להיכנס להוצאות מעבר לתקציב שהן אסורות ולגרום שבעקבותיו צריכים לקחת הלוואות עם ריבית המגיעה ל-200%, ולאחר מכן לשמוע את הנערות של שר האוצר, אשר לחינוך העל-יסודי, אשר לגביו אמורה היתה הממשלה להחזיר לרשות המקומית את העלות המלאה, אין מכירים כלל בהוצאות להסקה. "מאלטה יוק", זה איננו כנסת לתחשיבי העלות, והוצאות אזור ההר שוות להוצאות אזור השפלה שבו האקלים נוח וחמים. אותו דבר נכון גם לגבי ההסקה הדרושה בתחנות לטיפול באם ובילד, במועדונים, בבתי קשישים וכד'. על הממשלה להכיר בהוצאות ייחודיות והכרחיות אלה ולפצות את הרשויות המקומיות בנגב.

לא מחיר שירותים אחרים? אתה יודע שיש הבדלים ניכרים מאוד בין מחירים בלבה של עיר לבין מחירים בעיירה. אם כבר הצעת את השיטה של סיעוד, מדוע בחרת את הגורם הזה? כי עשית חשבון — — —

(קריאה)

נכון מאוד, ושם המחירים הרבה יותר גבוהים.

תמר אשל (המערך):

אדוני השר, מותר לצטט אותך מהפרוטוקול?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:

כן, בבקשה. אני יודע מה כתוב בפרוטוקול. לא מה שאמרת מעל הבמה.

תמר אשל (המערך):

אני בכל זאת רוצה לצטט מתוך הפרוטוקול, מתשובתו של השר בדיון בפעם שעברה, כאשר אני טענתי שבעיית הטמפראטורות והצורך בהסקה קיימת באזורי ההר כגורם שונה מן השפלה. כאשר השר אמר: ברמת-השרון זה עולה כך ואפילו יותר — אני אצטט עכשיו מדבריו — שאנתי שוב, בקריאתי-ביניים, אם זה שווה, ואז שאל חברי-הכנסת עוזי ברעם כמה זה עולה ברמת-השרון: המחיר זהה? ההוצאה יותר גבוהה? והתשובה היתה שכן, אבל לא בפערים גדולים אלא בפערים קטנים יחסית.

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:

נכון. אבל זה לא מה שאמרת מעל הבמה הזאת.

תמר אשל (המערך):

כך הבינתי את הדברים, ואם, אדוני השר, אני באיזה שהוא מקום אולי לא תירגמתי את דבריך במדויק, לא היתה לי שום כוונה לסלף, אלא הסתמכתי על דבריך כשלא ההיחוסת אל הצורך הספציפי להסקה אלא השווית את מחירי החימום, האיטום וצורת הבנייה בין השפלה ואזור ההר. זו לא היתה תשובה לשאלה.

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:

כדאי הפעם לא לטעות, חברי-הכנסת אשל, לפחות לא לטעות בשם. כאשר מבקשים להתייחס לקביעה או לאמירה של מישהו ואחר, לא מתרגמים ולא מפרשים אותה, מצטיינים אותה. ואני שמעתי את הדברים שציטטת והם היו שונים לחלוטין מהתשובה שקראת עכשיו מתוך הפרוטוקול, וזה הפרוטוקול המדויק.

לחזור לנושא שעומד לפנינו. הלוא עיקרו של הסייף, חברי-הכנסת ברעם, בא לעזור לחלשים במכלול, לא בנושא ספציפי זה או זה, אלא במכלול, בחסר שיש לחלשים בחברה שבה יש חוקים יותר, מה שאתה מבקש הוא לא לסייע לחלשים. אתה מבקש לסייע לחלשים בנושא אחד ספציפי. אילו היתה אומר לנו על חשבון מה, מתוך ההקצבה של הסיעוד לחלש או מתוך מקורות אחרים — יכולנו להתייחס למשקלות של הדברים. אבל לומר: נותנים סיעוד כפי שהוא, ולעולם אין בו די, אבל אני בוחר לי מתוך כל החולשות של החלש עוד חולשה אחת ועליה אני מבקש פיצוי ספציפי, יכול להיות שאין בגישה הזאת הגיון כאשר יש סיוע כללי. יש אפשרות להגיש את כל הרשימה, ואני נתתי דוגמאות מספר שאינן נופלות במשקלן הכספי מהגורם האחד הזה שאתה הזכרת. עכשיו הייתי מבקש להתייחס בכמה מלים לנושא הכללי העומד לפנינו. הלוא הנושא של אבחנה בין אזורים

יש למצוא פתרון קבע שיהיה בו מנגנון עידכון לגבי ההתייכרויות, אשר יתחשב בגורם ההסקה כהוצאה דיי פרנציאלית מוכרת לתושבי אזור ההר.

היו"ר ב. הלוי:

אני מזמין את שר האנרגיה והתשתית להשתתף בדיון.

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי-הכנסת ברעם, שחשש שמא יישמטו מאזני כמה מההערות שהעיר כאן — — —

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני השר, אולי היה מן הראוי שתקשיב תחילה לכל הדיון ורק לבסוף תשיב?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:

אתה לא יודע שקיים תכנון עבורת הכנסת ולפיו יכול שר להשיב בכל שלב שהוא מוצא לנכון? אולי אני אחסוך להבאים שיבואו בעקבות השניים שכבר דיברו הפרחת כל מיני מספרים ונתונים שאין להם שחר. בוודאי היתה לי סיבה לכך שעליתי לדון. אולי אם תשב ותקשיב לכל דברי תגיע גם אתה למסקנה זו.

חברי-הכנסת ברעם איננו כאן ולכן אחליל בחברת-הכנסת אשל.

תמר אשל (המערך):

הלכו לקרוא לו.

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:

חברת-הכנסת אשל, אני רוצה לומר לך שדבר כזה קורה לי לראשונה, שמצטטים דברים שכאילו נאמרו על ידי בוויכוח — וזאת כאשר הפרוטוקול מונח לפני — למשל, כאילו אמרתי שברמת-השרון יש אותה הוצאה כמו בהר. ועוד מחברים לציטוט הזה את הביטוי "ציניות" שהוא בוודאי איננו נמצא בפרוטוקול של הדברים שאני השמעתי כאן בדיון לפני שנה. אני רוצה להדגיש: אם ראשית דבר ריך היתה מציטטה שלא היתה ולא נבראה, אני לא מצאתי לנחוץ להאזין לדברים המוחכמים שהשמעת בהמשך דבריך. כי דבר כזה אסור שיקרה בבית הזה, לפי עניות דעתי. אפשר להשמיע דברי ביקורת, אפשר כמובן לנקוט עמדה זו או זו, אבל לייחס למישהו אמירה שלא אמר, כדי ליצור אווירה מסוימת, זה לא מתאים אפילו לאופור ויציה הקיצונית ביותר, כי זה פשוט לא אמת. וזאת תשובתי לכל יתר הדברים שהשמעת מעל הבמה.

חבר-הכנסת ברעם, אתה חששת שמא — — —

חבר-הכנסת ע. ברעם קורא קריאת-ביניים

לא. לא. אתה חששת שמא לא שמעתי את האבחנה המלומדת בדוח הרפואי בין קור החורף לחום הקיץ. אבל כאשר אני הסיבותי להצעתך מעל במה זאת לפני שנה ואמרתי לך מה יהיה על המסכנים באילת, בערבה, בטבריה ובים-המלח, אמרת: זה רעיון טוב מאוד לקיץ. וזה מראה את הגישה. אז לא טרחת ללמוד דוחות רפואיים אלא אתה מוכן לקבל. אתה מוכן להיות טוב עם כולם. גם אני הייתי רוצה להיות טוב עם כולם. אבל אתה צריך, בהצעה כזאת, להסביר עוד שני דברים: מאין ניקח וכיצד נעשה זאת במדויק, ואולי הייתי אומר גם: מדוע דווקא חימום וקירור? מדוע לא מרחק? מדוע לא מחיר דירה? מדוע

חיים ברילב (המערך):
אני אוכיח אחרת.

שרייהאנרגיהוהתשתית י. מודעי:
אז תוכיח.

ירוחם משל (המערך):
אז היה חורף קר — —

שרייהאנרגיהוהתשתית י. מודעי:
החורף היה, והוא היה קר, אבל אז לא נתנו. אז היה פחות קר לבית-המחוקקים, היה אותו הקור לאזרחים תושבי ההר, אבל אז לא היה מאין לתת, לא היה נוח לתת. אז הלב היה פחות פתוח.

חייקה גרוסמן (המערך):
זה לא נכון, כי נתנו דרך הסעד. זה נכון שארליך נתן, אבל גם בעבר נתנו.

שרייהאנרגיהוהתשתית י. מודעי:
אם נתנו דרך הסעד, למה יקום חבר הכנסת המכובד כמו חברי-הכנסת ברעם ויעסיק את הבית הזה ויציע לתת דרך הסעד? יש להניח שלא נתנו דרך הסעד, שאם לא כן, מהי הרבונה בהצעתו? אבל זה לא רק עלי-פי ההגיון. זה עלי-פי בדיקה. בדקתי את העניין. לא ניתן במשך 30 שנה. וצדק חברי-הכנסת ירוחם משל — מה היום נהייתה קרה חמורה כזאת בצפת ובירושלים?

חייקה גרוסמן (המערך):
נתנו מענקים בצורות שונות, לא הסדר קבוע.

שרייהאנרגיהוהתשתית י. מודעי:
אין שום צורה שבה ניתן בעבר סיוע ולא ניתן סיוע גם היום. אין שום צורה כזאת. המציע היה צריך להביא לבית את הנתונים, אם היו כאלה. אני בדקתי את הנתונים ולא מצאתי.

(חברת-הכנסת ש. דורון קוראת קריאה-א-ב-ב-י-י-י-י)

ירוחם משל (המערך):
פעם היו מגיעים במשלחת באוטובוס ולא במכונית.

שרייהאנרגיהוהתשתית י. מודעי:
הם באו לאוטובוסים ב"פרייבטיים".

זאב כ"ץ (המערך):
אצלנו לא נוסעים באופנועים. יש ממשלה שעלתה על אופנועים. כולם נוסעים באופנועים. אוטובוס זה עדיין לא בושא.

רוני מילוא (הליכוד):
מי שהכניס את הנוהג של מכוניות לשרים, זה אתם. אתם עשיתם את זה, נהגים ומכוניות יפות.

ירוחם משל (המערך):
על הפועלים כולכם גיבורים.

שרייהאנרגיהוהתשתית י. מודעי:
חברי הכנסת, אולי בכל זאת נחזור לנושא העומד על סדר-היום.

הייתי מבקש מחבר הכנסת הנכבד שהציע את הצעתו לקחת לחשומת-לבו שיש מדינות רבות בעולם עם

שונים בארץ ויוקר החיים בהם לא נוצר עכשיו, באינרפלציה, הוא קיים מאז קום מדינה. לא שמעתי את עמיתינו מספסלי האופוזיציה, שיש להם כביכול תפיסת עולם לסייע לחלש, שיציעו במשך 30 שנה איזושהו סיוע, ספציפי או כללי.

עוזי ברעם (המערך):
אתה יודע שזאת דמאגוגיה.

שרייהאנרגיהוהתשתית י. מודעי:
לא, לא. אני יודע שזה מדויק ואפשר למנות את החוקים של סיעוד סוציאלי ולראות מה עשיתם ב-30 שנה ומה אנחנו עשינו בשלוש שנים. אפשר למנות אותם.

חיים ברילב (המערך):
במקומות מסוימים כמו צפת ניתנה סובסידיה להורזלת מחירי הדלק בחורף.

שרייהאנרגיהוהתשתית י. מודעי:
אני מבקש לבדוק. הסובסידיה לא ניתנה באמצעות הביטוח הלאומי. היו תקופות, וגם בתקופתנו שר האוצר הקודם היה בצפת ונתן מענק דרך העיריה לחימום בחורף. זה לא היה דרך הביטוח הלאומי. זה לא הסדר של קבע. זה היה מעבר לסיעוד רגיל.

ירוחם משל (המערך):
האם בחורף הזה יהיה יותר קר?

שרייהאנרגיהוהתשתית י. מודעי:
אני הרי לא משיב על החורף הזה ולא על החורף שעבר. אני השבתי בתשובה אחת כוללת. טוב להיות גדיב כאשר השני צריך לעשות את זה, ובזה אתם מצטיינים, לאו דווקא בנקודה הספציפית הזאת ולא בה בלבד. שהשני יתן. לא ראיתי את הנתינה שלכם, ועוד הסלקטיביות, המדויקת — סליחה, זה היה שרייהאוצר הקודם, מר ארליך, לא הקודם לו.

חיים ברילב (המערך):
לא, תבדוק.

שרייהאנרגיהוהתשתית י. מודעי:
אני בדקתי. תבדוק אתה את נתוניך.

חיים ברילב (המערך):
תבדוק. כי יש לי מה לומר בעניין זה.

שרייהאנרגיהוהתשתית י. מודעי:
היה לך מה לומר. אבל אני בוחן מה שנעשה ולא את מה שנאמר; ומה שנעשה, בדוק.

חייקה גרוסמן (המערך):
ארליך נתן סיוע.

שרייהאנרגיהוהתשתית י. מודעי:
נכון. יפה. יש לי תנאית דמסיעת. כך זה היה. משמע, לא היה סידור של קבע.

תמר אשל (המערך):
בפעם הראשונה בהיסטוריה יש מענק.

שרייהאנרגיהוהתשתית י. מודעי:
בפעם הראשונה בהיסטוריה ניתן מענק למטרה זאת בממשלת הליכוד.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
אל תשכח שזה כלול את אלון-מורה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה הקשר, אלון-מורה או לא אלון-מורה? יושבת פה חברת-הכנסת שרה דורון, שהיא חברה בוועדת העבודה והרווחה, והיא אמרה דברים שאילו אתה, אדוני השר, היית אומר אותם במונח הכנסת, או שהיא הייתה צריכה לעזוב את המפלגה שלך או שאתה היית צריך לעזוב, כי זו דמאגוגיה. מה היא אמרה? — היית צריך בכסף שעלו האוטובוסים שהבאת להפגנה לממן את החימום של צפת. לוא ידעו תושבי צפת על ההפגנה הזאת שמשל אירגן הם היו מוותרים על פת לחםם וצמלם כל היום ובכסף הזה היו מממנים את האוטובוסים ובאים להפגין מול משרדי הממשלה.

ריני מילוא (הליכוד):
אבל אין להם פת לחם.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חברי הכנסת, ישראל היא מדינה מזרחית-כנונית והיא אקלים שלה הוא מזרחית-כנוני, הקיץ חם והחורף קר, כמו שאמרת, אדוני השר. אבל בניגוד לחודשי הקיץ שבהם נהנים רוב בני עמנו, הרי בחודשי החורף סובלים בני העניים מהקור, כי החימום עולה ביוקר, בכמה מקומות עד כדי שליש של הכנסתם החודשית. הציבור הסובל מקור החורף נמצא בכל מקום במדינתנו ולא רק בצפת ובירי-שלים, ואני מתכוון לתושבי השכונות שאין בדירותיהם שום אמצעי חימום מלבד תנור חשמלי או תנור גז. בנוסף לציבור גדול זה יש אלפי אורחים הסובלים מקור החורף ואין כל תזונה מצד הממשלה להקלת סבלם. לזאת, חברי הכנסת, מיתוסים מאות אלפי תלמידי בתי-הספר העממיים בכל חלקי הארץ, תלמידים בגיל רך, היושבים פעמים שעה בכל שיעור ללא פעילות גופנית. היו הרבה פניות למשרד החינוך ולרשויות המקומיות בדרישה להתקין מערכות חימום בכיתות הנמוכות, אך מלבד מספר מצומצם של בתי-ספר אשר בהם הותקנו מערכות חימום כאלה, וזאת בכספי ההורים שנאספו למטרה זאת, הרי מאומה לא נעשה עד היום הזה, אך לא כל תלמיד, רבוחי חברי הכנסת, הוא בן למשפחה בעלת יכולת ולא כולם הם בני רחביה ורמת-אביב. הרוב הם בנים למשפחות שגדלו בשכונות-התקווה, במוסררה, בקטמונים וביפו. להורים של תלמידים כאלה, חברי הכנסת, אין בהכנסתם כדי קיום מינימאלי ולכן אין סיכוי לפתור בעיה זו באמצעות אלא יש לפתור אותה באופן ממלכתי ומכספי המדינה ומתקציביה. בתי-הספר בשכונות העוני מורידים לפורענות, רוב השמשות בכיתות מנופצות והרוח הקרה חודרת ללא מפריע.

בהצעתו של חברי-הכנסת עוזי ברעם כלולים כל הפרטים הדרושים, כגון עלות הפעלת ההסקה, השעות הקשות בימי החורף ומספר הימים הקרים, מלבד כמובן השינוי שחל במחירים כתוצאה מהאינפלציה.

בהזדמנות זו אני מעלה שאלה נגדית על השינויים במגזר האוויר. כמו שאמר קודם השר, בעונת הקיץ סובי לים למשל מהחום הגבוה, שהוא קשה מנשוא, תושבי בית-שאן, תושבי אילת, וכל אלה שגרים בדרום הרחוק, מדוע לא תינתן להם האפשרות לרכוש מזגנים פטורים ממס ומדוע לא תסופק להם אנרגיה במחיר מוזל להפעלת אותם מזגנים? ההבדלים האקלימיים בין אזור לאזור

פערים של טמפרטורות בקיץ ובחורף, חיפשתי ולא מצאתי, אף לא במדינות שבהן שירותי הרווחה הם ברמה גבוהה מאוד — לא מצאתי אף לא מדינה אחת שבה קיים סיכסוד כזה. הסיעוד ניתן לחלש על-פי הכנסתו, או יותר נכון חוסר הכנסתו, הכוללת והוא אינו מתחלק על-פי נוסאים. מי שמציע הצעה כזאת מזמין עליו את חמתם של אלה שנמצאים בתנאים נחותים בנושאים אחרים, מפני שהוא ידאג פה לקבוצה מסוימת — ואני לא קושר את העובדה שחבר הכנסת המציע יודע כמה קר בירושלים ואולי אינו יודע כמה חם באילת וכמה חם ביס-המלח — וכדאי היה שיבדוק, למרות הדוח הרפואי, אם לא היה כדאי לו להרחיב את הצעתו על משפחות הלשות נוספות שקשה להן, ואם הוא ייכנס לבדיקה כזאת הוא אולי ירחיב את הצעתו לגבי שירותים נוספים: מחירי תחבורה, מחירי מזון, מחירי שירותים.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אנו מוכנים לקבל את הצעתך, אדוני השר.

שרי-האנרגיה והתשתית י. מודעי:
אני קיבלתי כבר את החלטתי כי חוקי הסיעוד בישר-ראל לוקחים בחשבון את סך כל ההוצאה ולא כל הוצאה בנפרד. אפשר לקבוע להעלות את התיקרה. אבל לבוא בהצעה כזאת — מוזר, היא יכולה לבוא רק בפרובינציה. במדינות אחרות בעולם קר יותר, למשל בשוודיה קר יותר בחלקים מסוימים, ולא שמעתי ששם נותנים סיוע — — —

תמר אשל (המערך):
מדובר על דיפרנציאציה במדינה קטנה בין אזור X ו-Y.

שרי-האנרגיה והתשתית י. מודעי:
ואת מכירה רק את מדינת ישראל? מהו ההבדל בין אריזונה לבין up-state New-York? מה ההגיון, מפני שהם קרובים זה לזה צריך לתת ואם הם רחוקים לא צריך לתת? האמינו לי, אין הגיון בהצעה. יכול להיות שיש צורך בסיוע, אבל אין צורך בהצעה. זה טיפוס על קיר, זה נסיון שיביא לכך שהביטוח הלאומי יתחיל לעסוק באלפי פריטים ובאלפי משפחות, כל אחת מופלית בדבר אחר.

לכן הצעתי היא לדחות את הצעת ההחלטה שהביא חברי-הכנסת ברעם ואני מציע לחברי הכנסת, אם הם סבורים שקיימות בישראל משפחות שלמרות סיוע הסעד אין להן רצפת קיום מספקת, ויאילו להציע להרים את הרצפה הזאת בצדק וביושר לגבי כל הדרישות וכל הצרכים, ואז נדע, נשמע, נעריך ונבקש גם את עצמם לגבי מקור ההוצאה הזאת ויכול להיות שניענה ברצון. אבל ההצעה הזאת אינה נראית לי ואני מציע לכנסת שלא לקבלה.

היו"ר ב. הלוי:
אנו ממשיכים בדיון. רשות הדיבור לחברי-הכנסת צ'רלי ביטון, ואחריו — לחברת-הכנסת גאולה כהן.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם-כול אני מברך על ההצעה של חברי-הכנסת עוזי ברעם, היא נבונה, היא במקומה, אף שהגיעה באיחור לבית הזה, ועל זאת נאמר: טוב מאוחר מאשר לעולם לא.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
הם כלולים באזור ההר.

(חברת הכנסת ע. הדריהורביץ קורא קריאת-ביניים)

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כל בית כזה מושכר בצפון תל-אביב, והם הולכים לשדוד עוד בית, עוד כסף, עוד תקציבים, לכן אין חימום בבתים בשכונות.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
אולי תזמין אותו לכאן, אדוני היושב-ראש, ולי תאמר לרדת?

היו"ר ב. חלוי:
גרם לכך חברת-הכנסת הדריהורביץ.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא שאל אותי שאלה.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
השירה יכולה להמשיך?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כל משפחה בפיתחה תקבל למעלה מ-24 מיליון לירות.

עמוס הדריהורביץ (המערך):
זה לא בסדר.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
אפילו בשכונות כבר לא שומעים אותך. מה אתה צורח פה? מכל שכונה מגרשים אותך. אתה הרי יודע זאת. אל תדבר כאן בשם השכונות.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ועוד איך שומעים לי, ואת יודעת זאת.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
אתה יכול לעשות הצגות פה ולא בשכונות.

אני רוצה להבין את ההצעה. נאמר בה שיתנו את ההקלה הזאת לכל היושבים באזור ההר, מובן שמדובר על ירושלים, גם על הגליל, ובכלל זה צפת, ובצדק. מדובר על כל המתנחלים. אם למישהו קר הרי זה למתנחלים, כי הם יושבים בקראואנאים.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שיחזרו לבתיהם בצפון תל-אביב.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
מי שדורש ותובע זה דווקא לא המתנחלים. הם יושבים על גב ההר, קר להם, ואם אמרתי שקר על הנשמה הרי להם חס, כי הם יושבים שם.

(חברת הכנסת צ' ביטון קורא קריאת-ביניים)

היו"ר ב. חלוי:
חברת-הכנסת ביטון, אני קורא אותך לסדר.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
הם מרפדים מאור. מהכים להם פיצויים גבוהים.

מחייבים גישה ספציפית לכל אזור. בהתאם לתנאים השוררים בו. לאזור הידוע באקלימו החם יש לסייע באמצעות המוסדות הממשלתיים על-ידי מתן מענק עונתי לסיכסוד הוצאות הקירור. לעומת זאת בעונת החורף יש לתת מענק עונתי לתושבי האזורים שבהם מידות הקור מחייבות שימוש באמצעי חימום. אולם בכל הצעה, ותהיה אשר תהיה, יש לכלול את מאות אלפי התלמידים הלומדים בבתי-הספר העממיים.

חברי הכנסת, לאחר שוועדת הכספים החליטה היום לייקר פעם נוספת את תעריפי החשמל, ההצעה הזאת היא בעתה. יש לדרוש כי תינתן לכל משפחה הקצבה של חשמל במחיר מוזל לצרכי חימום בעונת החורף, למשך תקופה שעל ארכה יוחלט לפי האזור על-ידי ועדה שת מונה מטעם הכנסת, או כפי שנאמר, על-ידי ועדה הע' בודה והרווחה של הכנסת. אני פונה לכל חברי הבית ומבקש מהם להצביע בעד ההצעה, כדי שבזמן שנותר לנו נוכל להתמודד עם בעיית הקור, ויפה שעה אחת קודם, כי חבל על כל יום נוסף שעובר ללא פתרון הבעיה.

היו"ר ב. חלוי:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן. אחריה רשומים לדיון חברת-הכנסת שולמית אלוני, שאיננה באולם, חברת-הכנסת יצחק יצחקי שאיננו באולם, וחברת הכנסת אורי אבנרי.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרחה לומר שכאשר ראיתי לראשונה את ההצעה — לפני שהוחלט על דיון עליה, ואני חושבת שעשו לה עוול שהקדישו לה דיון — חשבתי שהיא מיותרת. אפשר היה לעבור לסדר-היום, להימנע או לא להימנע, להצביע בעד או נגד. אבל משהוחלט על דיון — הגיחוך שבהצעה גדל בממדים של השעה שהוקצבה לדיון.

לצערי הרב אני מוכרחה לומר לידידי חברת-הכנסת ברעם, לפני שאגע בהצעה שלו לגופה, שמה שהעם בישר ראל סובל ממנו זהו קור על הנשמה. הסיבות לקור הזה אינן גובעות רק ממה שעושה הממשלה הזאת אלא הן נעוצות גם באופוזיציה הרשמית שנתנה לה יד כדי לגרום לכך שלעם ישראל יהיה קר על הנשמה, וכדי לחמם אותו שום דלק חיצוני לא יעזור.

(חברת הכנסת ע. ברעם קורא קריאת-ביניים)

כל העניין הוא לדעת לרדת בזמן ולא להמשיך ולתת יד לשלטון הזה.

עוזי ברעם (המערך):
את יותר גרועה מהם.

גאולה כהן (וזתחיה — בנא"י):
יפה לומר שאני גרועה מהם. זוהי הצהרה בנוסח האמרה: אתה כועס קצת, יופיטר...

ניגש לגופו של עניין. הובאה הצעה לסייע לתושבי ההר בחימום בתיהם. אני מבינה שכאשר מדברים על אזור ההר כוללים את כל אלה היושבים על ההר — ולא במקרה הזכרתי את אלון-מורה — את כל היושבים של המתנחלים.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אלה יכולים לחזור לבתיהם בצפון תל-אביב, הבתים שהשכירו.

נאוהה כהן (התחיה — בנא"י):

מי עוד יושב על גב ההר? גם זאת אני רוצה לשאול את מציע ההצעה ולא רק מאין לקחת את הכסף, כי מי שיושב שם על גב ההר היה מסכים לוותר על קצת חימום ובלבד שבכסף יקנו עוד קאראואאנים ויציבו אותם שם. 1,000,000 ערבים, 700,000 יושבים באזור ההר. יושבים ערבים באזורי יהודה ושומרון. מצד אחד, אינך יכול להוציא אותם מהמסגרת כי לא תעשה אפילו, ומצד שני אינך יכול להכניס אותם למסגרת כי הם אינם משלמים לא מס הכנסה ולא ביטוח לאומי. מה תעשה? איזה חוק מגוחך על פניו. תעשה סלקציה בוועדת העבודה והרווחה ותאמר שהסכום הזה ישולם לכפר הזה, ליהודי הזה, לערבי הזה? אישב מנגנון, שגם לו יהיה קר, שיעשה את הסלקציה. גם את הצוות הזה צריך להיה לחמם, גם אותם צריך יהיה לסבסד.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זוהי צורת החשיבה שלכם, לא לתת לערבים ולתת רק ליהודים.

היו"ר ב. הלוי:

חבריהכנסת ביטון, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

נאוהה כהן (התחיה — בנא"י):

לנביחות יש מקום מיוחד ולא דווקא כאן.

יש להתייחס לבעיה כפי שהיא. יש ערבים היושבים על גב ההר. אתה רוצה לסבסד אותם — תגבה מהם כסף. הם יכולים לשלם למס הכנסה ולביטוח הלאומי. בכספים אלה אתה רוצה לסבסד את דיירי שכונות במצוקה ולסייע להם בחימום דירותיהם. מה נעשה כאן? אנו הולכים להסייבן בדבר שאין בו צורך חיוני. אלה שיש להם צורך בחימום הם אוכלוסיית המצוקה. קר להם, הם זקוקים לתנורי חימום, הם אינם יכולים לקנות אותם, הם גם אינם יכולים לקנות דלק לחימום. אותם צריך לסבסד בדרגים שונות. לשם כך קיים משרד הרווחה. ובכלל אולי כל העניין הוא עירוני מקומי. בעיר ירושלים, חברת הכנסת תמר אשל, יש מועצת עירייה. בירושלים יש שכונות במצוקה וקר לתושבים שגרים בהן. קר גם בבתיהספר. צריך לדאוג לנושא ולמצוא לו פתרון בירושלים, גם בצפת, ובכל מקום ששם קר. מדוע צריך לקיים דיון על הצעה האומרת לסייע לכל אלה היושבים על גב ההר? קודם-כך חשב ועדה ותקבע מהו גב ההר, האם שני קילומטרים במדרון זה גב ההר או לא? על יושבי ההר נחלויות ושיבו בשלילה, ולהבדיל אף אלפי הבדלות, יושבים שם גם אחרים, אלה שאינם אזרחי ישראל, שגם להם קר. יתחילו כל הסיפורים שאנחנו מכירים אותם. מובן שמה לא ייצא שום דבר. ייצאו מזה רק גינויים. האשמות בדבר אפילו.

אני מאוד מצטערת שהכנסת החליטה לקיים דיון בנושא זה. אני מבינה את הרצון הטוב של תושב ירר-שלמי שאוהב את עירו. אגב, אני מבינה שהוא מדבר על אזרחי ירושלים באופן סלקטיווי. לכו לעשות את הסלקציות האלה... יהיה אחד שכן יכול לשלם ויהיה דירוג חדש. יהיו אלה שקר להם ויש להם כסף, אלה שפחות קר להם ואין להם כסף, יתחילו לעשות דרגות חום וקור של צלסיוס חדש. לכן אני אומרת שאין להסתבך בחוק כזה. יש הרבה מאוד משרדים ואירגונים שיכולים לפתור את הבעיה הזאת, בלי להפוך אותה לעוד נושא לאומי גיאי-ר

גראפי. יש די נושאים גיאוגראפיים ודמוגרפיים שגור-מים לנו בעיות רציניות. אל נסתבך בנושא של חשמל וחימום וחימום בית. יתחילו ועדות לדון מה זה חשמל ביתי, אחד יגיד שזה חשמל ולא גאז, שני יגיד שזה גאז ולא פחם. אני כבר מתארת לעצמי כמה יעלה הטיפול בעניינים אלה.

את הכספים האלה באמת צריך לקחת ולהשקיע — אם יש לנו כספים, אומרים שאין לנו — ומדינה שרוצה באמת לחמם את לב תושביה יכולה היום למצוא אותם הכספים ועליידי השקעתם במשימות לאומיות לחמם כל לב. כל אחד יהיה מוכן לוותר על חימום נוסף אצלו בבית כשיידע שמשוימה לאומית מקודמת עליידי הכסף שהוא נותן כאזרח משלם מסים.

לכן, לצערי הרב, אם בהצעה לסדר-היום רגילה הייתי נמנעת, פשוט כדי לבטא שאני לא נגד זה שיהיה יותר חם למי שנמצא על גב ההר, הרי בעניין זה אני לא חושבת שהבעיה צריכה להיפתר כאן, ובנושא דיון זה היום אינני חושבת שהסיעה שלנו יכולה להגיש הצעת סיכום התומכת בהעברת הנושא לקידום אופראטיווי.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחבריהכנסת אורי אבנרי, ואחריו — לחבריהכנסת יצחק יצחקי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זה נושא חשוב ודיון חשוב, אבל אני מצטער שהכנסת אינה מתפנה לדון על דברים חשובים עוד יותר וקודם-כול על מה שקורה בכנסת עצמה. משתררת פה אווירה של גאנגסטריזם פארלאמנטארי, שאנחנו עדים לו בכמה מאורעות שקרו בבית הזה היום, גם הדחייה של הצבעת אייאהאמון וגם ההחלטה המופקרת של ועדת הכנסת — — —

(קריאה: חלק מחברי ועדת הכנסת.)

של הרוב בוועדת הכנסת.

וגם המעשה של יושב-ראש הכנסת, שנאלצתי להגדיר אותו בהודעה כמעילה באמון וכהפרת מלת כבוד. יושב-ראש הכנסת הפר הבטחה שנתן לי לפני עדים בעניין הפרשה העגומה של חבריהכנסת מרציאנו, שהוא לא יקבל החלטה בעניין מימון המפלגות אלא יחכה להכרעת בית-המשפט. והיום, תחת טרור של חבריהכנסת קורפו, שרצה לקנות את קולו של חבריהכנסת מרציאנו להצבעת אייאהאמון מחר, הפר יושב-ראש הכנסת, בצורה שאין לי מלים להגדיר אותה, הבטחה. אני מכה בכנסת בהפסקות מאז 1965 והיה לא הכבוד לשרת בכנסת תחת חמישה יושבים-ראש. עוד לא היה מקרה כזה שיושב-ראש במצוח נחושה הפר מלת כבוד. עד היום הזה אם יושב-ראש הכנסת אמר משהו, ולא חשוב מאיזו מפלגה היה האיש, אם אמר משהו לחבר כנסת, חבר הכנסת יכול היה לסמוך על מלה של יושב-ראש הכנסת. היום נעשה מעשה שאין מלים להגדיר אותו.

שושנה ארבליאאלמוזלינו (המערך):

— — — היום?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

היום בצהריים, מאחורי הגב שלך ומאחורי הגב שלי. לא הודיע לי אפילו, שמעתי על כך בראדיו.

אין מלים להגדיר את הדברים האלה. שוררת כאן אווירה של טרור שמשליט חבריהכנסת קורפו בשביל

הרי הוא ראוי. אני חושב שהבטחת תנאים שבהם יוכל אדם לתפקד כראוי זה דבר שהמוחקק חייב לדאוג לו, ומתן סובסידיות בצורה זו או זו — לא רוצה להיכנס לבעיה באיזו צורה לתת סובסידיה זאת — זה דבר ראוי. ראוי לכל מי שחי בארץ-ישראל בתנאים אקלימיים העוברים למעלה או למטה, בחום או בקור, ליצור את המצב שבו נוח לגוף האדם לתפקד. אני זוכר שבנימין זאב הרצל — — —

רוני מילוא (הליכוד):

צריך להתקין מיוג אוויר מרכזי לארץ כולה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

נדמה לי שראש הממשלה ביטל השבוע את דוד בן גוריון, את קיומו, אבל הוא לא ביטל עדיין את הרצל. הרצל עדיין קיים. מותר לצטט את הרצל. הרצל, באחד ממכתביו, כאשר הסביר מדוע אינו בוחר את ארץ-ישראל כמדינת היהודים — אז הוא עדיין חשב על ארגנטינה — אמר שארץ-ישראל אינה מתאימה מבחינה אקלימית לאנשים אירופיים. זאת טעות וזאת טעות, היהודים אינם כל כך אירופים וארץ-ישראל יכולה להתאים לאנשים אירופיים, אבל צריך לדאוג לתנאים אקלימיים מתאימים, למיוג אוויר במשרדים, בבתי-חרושת ובכלי תחבורה ציבוריים, ואם לא לסבסד אותם, לפחות לבטל את כל המסים עליהם. יש לדאוג לחימום מינימאלי בכל המקומות, עליאחת-כמה-זכמה באזורים קרים באופן מיוחד. אם חברת-הכנסת גאולה כהן רוצה שזה יהיה גם ברמאללה ובשכם, תבוא עליה ברכה. אני בעד זה. מאין יבוא הכסף? אני מוכרח לומר שלשר בממשלת ישראל לבוא היום ולשאל מאין יבוא הכסף, זה גובל בחוצפה. קראנו הבוקר בעתונים על השערוריה המחרידה של הפייצוים, ללא מס, המובטחים לאפנדים ההודשים שגירשו את הבדואים מפיתחת-רפיח.

(חברת-הכנסת ע. ברעם קורא קריאת-

ביניים)

אם אתה מסכים אתי לגבי החלק הראשון, אני מסתפק בזה. אפילו גדול החסידים של ארץ-ישראל האולטרה-שלמה צריך להתנגד לכך שיווצר מצב עובדתי של פיצויים כאלה לאנשים שהתנחלו, שקיבלו קרקע מהמדינה, השקעה מהמדינה, קיום מהמדינה וטיפוח ממנה ומודיעים בראדיו באופן רשמי שהם שייכים לעשירון העליון — אינני יודע אם חברת-הכנסת משל שמע את זה. אבל איך הם הגיעו לעשירון העליון? ההשקעה היתה מהמדינה, הקרקע מהמדינה, את העבודה סיפקו הבדואים שגורשו והם עצמם היו פקחי עבודה על אותם בדואים. עכשיו המדינה צריכה לפצות אותם על השקעה שקיבלו בלי צמידות; היא צריכה לפצות אותם בצמידות על השקעה שקיבלו ללא צמידות, חוץ מהשקעה עצמית שלהם. 30 מיליארד לפחות זה פיצוי על מה שהמדינה נתנה להם. זה משהו מחריד, מזעזע. אפילו אלה מאתנו הדוגלים בשלום שבמסגרתו נחזיר את הגדה המערבית צריכים עכשיו להתחרט על כך, כי המדינה לא תוכל לעמוד בזה. יצטרכו לשלם טריליונים לתושבי הגדה שהיום מושבים אותם בהשקעה עצומה. יעלה טריליוני לירות להוריד אותם.

גברתי היושבת-ראש, נחזור לנושא עצמו. ההצעה רצויה. זה מעשה סוציאלי ממדרגה ראשונה. לגבי הביצוע ובאיזו מידה — הכנסת צריכה לדון בזה בצורה מעשית. אני מציע לקבל את ההצעה של חברת-הכנסת עוזי ברעם.

להציל קואליציה מתמוטטת, רקובה, מושחתת. זה דבר עגום ביותר והכנסת צריכה להתפנות לחשוב מה קורה בביתה שלה לפני שהיא דנה על מה שקורה בבתיים אחרים.

ועתה לנושא שלפנינו. אני תומך בחברת-הכנסת עוזי ברעם בכל לב. אני ממש מתפלל על דברי קודמתי בדיון, חברת-הכנסת גאולה כהן.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היא הכניסה את הבן שלה, חולה הרוח — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):

חברת-הכנסת צ'רלי ביטון, אל תגזים. אני מציע שתבקש למחוק מלים אלה.

(קריאות באולם)

היו"ר-ב. הלוי:

לא שמעתי בדיוק. מה אמר?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

לא חשוב. נפלטו כמה מלים.

חברת-הכנסת צ'רלי ביטון, אני מציע שתבקש למחוק מלים אלה מהפרוטוקול. תחשוב עוד רגע ובוודאי תצטער על מה שאמרתי.

(חברת-הכנסת צ' ביטון קורא קריאת-

ביניים)

(חברת-הכנסת ג. כהן קוראת קרי-

את-ביניים)

אל נא נדבר דברים אישיים, הבה נדבר על ארץ-ישראל.

אנחנו עם של עולים ומהגרים ויש לי הרגשה שהתרגלות לארץ-ישראל לוקחת יותר זמן מהגירה לארץ-ישראל, ועד היום הזה, בדור שלישי או בדור רביעי, עוד לא לגמרי התרגלנו שאנחנו חיים בארץ-ישראל ולא בפולין, או במארוק, או בעיראק, במקומות שמהם באנו. לא התרגלנו למציאות האקלימית של ארץ-ישראל. עבר שני דורות עד שבכלל חשבו על עריכת המחקרים הראשונים על השפעת אקלים הארץ על חושביה. עד שאב עזרה זוהר וביטל את משמעת המים בצה"ל, שכולנו גדלנו לפיה והתברר שהיא טירוף, עבר זמן. הפרופ' עזרה זוהר אומר שלא רק על גב ההר, חברת-הכנסת עוזי ברעם, יש בעיה, יש בעיה אפילו בתל-אביב. אשתי מורה, מפעם לפעם אני מזכיר זאת, ואני שומע שיש ימים בשנה, אני לא יודע כמה ימים אבל בוודאי יש 30 יום, שהתלמידים אינם מסוגלים ללמוד בתל-אביב בבתי-ספר בלתי-מחוממים. הקור מגיע לממדים כאלה שילד פשוט אינו יכול להתרכז והמורה אומרת שאי-אפשר לדרוש מילד להתרכז. יש עובדה פיסיוולוגית שמתחת לקור מסוים גוף האדם אינו מתפקד, מוח האדם אינו מתפקד. אני חושב שזה נכון גם לגבי הום. לכן לא מוצדק היחס למוזגני אווירי כאל לוקסוס שעליו יש מסים. כמה זמן לקח עד שמשרד התחבורה — אני עצמי נאמתי אולי 100 נאומים — הכיר בכך שמזגן אווירי באוטובוס אינו לוקסוס אלא דבר חיוני. כשאדם נוסע לעבודה וחוזר ממנה המזגן הוא דבר חיוני לבריאותו.

אני חושב שכל דיון בכנסת שיביא לכך שהמזווקק יתן דעתו על השפעת התנאים האקלימיים על החיים בארץ, על חיי הפרט, על פריון העבודה, על המצב בבתי-החרושת, על המצב בבתי-הספר, במשרדים, כל דיון כזה

היו"ר ח. גרופמן:

רשות הדיבור לחבריהכנסת יצחק יצחקי, ואחריו — לחבריהכנסת סעדיה מרציאנו.

יצחק יצחקי (ישראל אחת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כדי שלא לגזול מזמן חברי הכנסת, עלי-פי טענת יושב-ראש הקואליציה, חבריהכנסת קורפו — איפה הוא? דרך אגב, הוא לא נמצא כאן, משום מה.

עוזי ברעם (המערך):

הוא מתכוון להצעת איי-האמון.

יצחק יצחקי (ישראל אחת):

הוא רוצה להעלות את אחוז החסימה ל-2.5%. אקצר ואדבר לא יותר מאשר שתי דקות כדי שחבריהכנסת קורפו יבין שגם לאיש אחד יש מה לומר בכנסת. איי-אפשר, כלאחר יד, לחסל אנשים בשיטות שאיני רוצה לחזור עליהן.

לגופו של עניין, חברי הכנסת, ההצעה של חברי הכנסת ברעם היא חיובית, אבל אנחנו צריכים להבין כמה וכמה דברים. אני, למשל, איני סבור שהכרמל אינו אזור

היו"ר ח. גרופמן:

רשות לתשובה לחבריהכנסת עוזי ברעם.

עוזי ברעם (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אם כי אני מתפלא על כמה נימות שהתגנבו לדיון היום הרי הנימה המרכזית לא היתה של הסתייגות מההצעה. אני מודה שההצעה מסובכת. אבל היתה נימה של חוסר רגישות לבעיה אמיתית, ובעיקר הנסיון של השר לפטור אותה עליידי אמירה שבעצם נבחר כאן קטע מקרי, ומדוע לא קטעים אחרים, מחירי תחבורה, מחירי דירות, מדוע זה חוסר רגישות? נכון, אדוני השר, שבמשך שנים על שנים יש פער קבוע בטמפרטורות של אזורי ההר ואזורי השפלה אבל מעולם לא היתה ההוצאה על דלק בסל ההוצאות של הצרכן כל-כך גבוהה כפי שהיא היום. את זאת אתה יודע. אתה מסביר יום יום — חלק מדברייך נכונים — כי אנחנו תלויים בהעלאת המחירים בעולם. אבל העניין אינו מוצדק. נדבר על משפחה במעמד הבינוני, משפחה שגרה בקריית-יובל בירושלים ומשלמת בחודשי החורף 7,000 לירות לחודש מס-ועד על-מנת לאפשר הסקה מרכזית במשך 3-4 שעות ביום. הוצאה כזאת אינה חלה על משפחה באזור השפלה. יש כאן סלקציה ברורה בין מקומות מגורים. אינך יכול לדבר על מרחקים. המרחק בין מטולה לתל-אביב הוא כמו בין תל-אביב למטולה. יש ייחוד לכל מקום. נעבור למשפחות במצוקה. יש משפחה שגם בשנה שעברה דיברתי עליה, זו משפחת בן-הירוש שגרה במוסררה. זה תקופה ארוכה שאני עוקב אחר ההוצאות של המשפחה הזאת. זאת משפחה שיחד עם אב ואם המשפחה והבנים והבתות הקטנים גרים בביתה גם זוג נשוי עם ילדים. הם מחזיקים 3-4 חנויות בביתם וההוצאה שלהם בחודשי החורף על חימום תהיה עכשיו בערך 15 אלף לירות בחודש. במקרה שלפנינו שני בני-הזוג עובדים. האשה פועלת נקיון בדואר והאב עובד קשיש — בקול ישראל. האם זה מוצדק שהיו צאה הנקיה של משפחת בן-הירוש תהיה שונה לחלוטין מזאת של אותה משפחה שגרה בשכונת-התקווה, בשבזי

קר. בעכו לא פחות קר מאשר בכרמיאל ובכרמיאל לא פחות קר מאשר בצפת. יש בעיה. נכון שיש כ-60 יום במשך החורף שלנו שהם קרים, אבל יש סדרי עדיפויות. המקום הראשון בסדר העדיפויות, בעיני, הוא הטיפול באוכלוסיה של הזקנים. יש לדאוג שתהיה להם הרגשה של חמימות. לאחר מכן, התלמידים בבתי-הספר, קודם-כול בחינוך המיוחד ולאחר מכן בבתי-הספר הרגילים. במקום השלישי בתי-החולים. אם יצליחו לחמם את מקומותיהן של שלוש אוכלוסיות אלה ויהיה כסף נוסף אפשר ללכת בכיוון ההצעה של חבריהכנסת ברעם. גם חשבתי על מקור כספי. היום, כאשר ממלאים טאנק בגזון 2,000-2,500 לירות אפשר להטיל היטל מיוחד של 5 פרומיל — 15-20 לירות לטאנק בגזון — לצורך הנושא הזה שחבריהכנסת ברעם העלה.

אצטרף להצעת חבריהכנסת ברעם אם בהצעת הסיכום שלו יוכנס תיקון שיוודע על תקציב מיוחד לאוכלוסיה החלשה, לאמור, לזקנים לבתי-הספר ולבתי-החולים.

היו"ר ח. גרופמן:

רשות הדיבור לחבריהכנסת סעדיה מרציאנו. הוא איננו באולם. רשות הדיבור לחבריהכנסת אסף יגורי. גם הוא איננו באולם.

2. תשובת חבריהכנסת עוזי ברעם

או באפיקים, או שיש רקע ספציפי מיוחד לאזור ההר, גם למושבים, גם לקיבוצים ולעיריות-הפיתוח? אני לא מדבר רק על ירושלים.

נכון הדבר כי בשנה שעברה, וכך התחלת את דברייך, אדוני השר, כאשר אמרת שיש גם בעיה של חום אני אמרתי לך: מדוע לא? אבל אני אמרתי לך את זה לא כתמצית הנאום שלי אלא כקריאת-ביניים להערה שלך. בינתיים ישבתי ובדקתי ומצאתי שיש אמנם בעיה של חום, חבריהכנסת צ'רלי ביטון, אבל הוכח עליידי פסיכר לוגים שגוף האדם יכול לעמוד בתנאי חום, אם כי זה קשה, אבל הוא אינו יכול בריאותית לעמוד בתנאי קור. ואתה הרי יודע איזה אחוז גבוה של מקרי דלקת פרקים יש אצל משפחות במצוקה בירושלים. זה בא מרטיבות, זה בא מקור.

אני לא הצעתי הצעה שיש לה אופי דמאוגי, משום שלא קבעתי איזה שהוא פיצוי מותנה אלא דיברתי על כך שגם השיעור וגם הכללים ייקבעו עליידי שר העבודה והרווחה. אני חושב שהצעה מתונה כזאת, העונה לעניין בעתה, צריכה להתקבל עליידי הכנסת.

היו"ר ח. גרופמן:

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות סיכום.

תמר אשל (המערך):

גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ח. גרופמן:

בבקשה.

תמר אשל (המערך):

הייתי רוצה לפנות אל שר האנרגיה והתשתית במשי-אלה, שלא יראה נושא זה רק מנקודת המבט של המשרד שהוא ממונה עליו אלא גם מנקודת המבט של טיפול רוחה ובעיה פסיכולוגית, ייתכן שאולי —

היו"ר ח. גרופמן:

חברת-הכנסת תמר אשל, אני מבקשת את סליחתך. הדיון הסתיים.

3. סיכום הדיון

היו"ר ח. גרוסמן:

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות סיכום. אני מעמידה אותן להצבעה.

הצבעה

בעד הצעת הסיכום שהביא חברי הכנסת
ע. ברעם
בעד הצעת הסיכום שהביא חברי הכנסת
פ. גרופר

יצחק יצחקי (ישראל אחת):
מי נמנע?

היו"ר ח. גרוסמן:
מי נמנע?

הצבעה

נמנעים

היו"ר ח. גרוסמן:

לפני שאמסור את תוצאות ההצבעה אני ממנה שני חברי כנסת שיהיו מונים. אני פועלת בהתאם להחלטה חדשה שקיבלנו בכתב, כדי שלא נטעה. אם טעיתי בפעם הקודמת ביחס לסדר מתן רשות הדיבור לפי גודל הסיעה הרי הפעם אני לא טועה. אני מבקשת מחברי הכנסת צ'רלי ביטון ומחברי הכנסת איתן לבני למנות את המצביעים. חברי הכנסת, אנחנו מצביעים שוב.

הצבעה

בעד הצעת הסיכום שהביא חברי הכנסת
ע. ברעם
בעד הצעת הסיכום שהביא חברי הכנסת
פ. גרופר
נמנעים

הצעת הסיכום שהביא חברי הכנסת פ. גרופר
נתקבלה.

פ. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 41) (תיקון), התשמ"א—1980 *

(קריאה ראשונה)

היו"ר ח. גרוסמן:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 41) (תיקון), התשמ"א—1980. קריאה ראשונה. החוק מוגש מטעם קבוצת חברי כנסת. את הצעת החוק יביא חברי הכנסת לורינג.

שלמה לורינג (אגודת ישראל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לקריאה ראשונה חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 41) (תיקון), התשמ"א—1980. כפי שאמרתי כאשר הבאתי את הצעת החוק הזאת לקריאה טרומית, מדובר בעניין טכני גרידא. תוכן החוק הוא לדחות את התחלת גיחול החשבונות במקצוע היהלומנות מ-1 בנובמבר 1980

אורי אבנרי (מחנה שלי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אינני אוהב את

הדברים הטכניים האלה כשהם מכניסים מיליונים לכיסו של מישהו. אני גם תמה על כמה מחברי הכנסת שנתנו את ידם לזה. אנחנו חיים פה במצב של שערוריה מתמשכת לגבי המסים של היהלומנים, שערוריה הנמשכת זה שנים רבות. העובדה שהיהלומנים האלה יודעים לתת תרומות נכונות למפלגות הנכונות. בפניור די רחב, לא צריכה לשנות את ראיית המצב עצמו. אנשים אלה אינם משלמים מסים מאז קום המדינה. כשדרשו מהם לשלם מסים הם הילכו עלינו אימים שהם יהגרו מהארץ. אינני חושב שאיזה שהוא סקטור השמיע אי פעם איום כזה, שאם ידרשו ממנו לנהל פנקסים ולשלם מס-אמת יהגרו אנשיו מהארץ ויעברו לאנטורפן. רק היהלומנים יכולים לרשום לעצמם זכות זו. סוף סוף הטילו על היהלומנים את החובה לנהל פנקסים, לשלם מס, רחמנא ליצלן. עכשיו פתאום מבחינה טכנית זה לא מתבצע. זה נדחה שוב ושוב. וחברי הכנסת מבגים אותם, מוכנים להבין אותם. מוכנים לדחות את המועד פעם נוספת מטעמים טכניים. למה זה לא קורה לשום סקטור אחר בארץ? מעורר למ לא ראיית ברית כזאת של מספר כה גדול של חברי כנסת, מגוון כה רחב של סיעות בכנסת, כדברי חברי הכנסת לורינץ, בשביל איזו הטבה לפועלים או לאיזה סקטור אחר. רק היהלומנים נהנים מזה. מדוע היהלומנים מהווים גוף אקסטרטריטוריאלי במדינה הזאת? זהו אחד הענפים המשגשגים ביותר במדינה, הם מגלגלים מיליארדים במטבע זר. סוף סוף דרשו מהם לנהל ספרים. מהו פירושה של הדחייה הזאת? פירושה שבשנת המס הנוכחית הם לא ישלמו מס-אמת. חצי שנה כבר עברה, עכשיו דוחים ב עוד כמה חודשים. פירוש הדבר שכ-80% היהלומנים לא ישלמו מס-אמת, בהכשר של הכנסת.

אני מתנגד לזה בחריפות ומציע להחזיר את הצעת החוק הזאת למי שהביא אותה.

היו"ר ת. גרוסמן:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת לורינץ, לתשובה.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, התפלאתי כאשר חברי-הכנסת אבנרי עלה לדבר. וכי מה אפשר להגיד נגד החוק הזה? יש בו משפט אחד, שמתחילים לנהל חשבונות ב-1 בינואר 1981 במקום ב-1 בנובמבר 1980, תאריך שאגב כבר עבר והדבר בלתי-אפשרי. זה כל מה שכתוב בחוק, לא שום דבר אחר. לכן עשיתי אוני כאפרסט כדי לשמוע מה יש לחברי-הכנסת אבנרי לומר נגד החוק הזה, שצריך להיות עילוי כדי להתנגד לו. אחרי ששמעתי את דבריו הבנתי שאפשר לדבר גם כשלא יודעים מה כתוב בחוק. לא צריכים לדבר לעניין. תמיד אפשר לדבר, לא חשוב על מה.

חברי-הכנסת אבנרי, החוק בקשר לניהול חשבונות ולתשלום מס בהתאם לספרים נתקבל לא מכבר. עניין זה אינו עומד עכשיו לדיון.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אבל הוא אינו מופעל.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

החוק שנתקבל הוא בדיוק כביוון שאתה אמרת. דבר שלא היה קיים במשך 31 שנים בא על תיקונו לפני כמה חודשים והיהלומנים חייבים לנהל חשבונות. כמוכן בתנאים ובסייגים המפורטים בחוק.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אבל אין תקנות בקשר לכך.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

ועדת הכספים הגיעה למסקנה שיש לתת להם זמן מינימאלי מתקבל על הדעת לצורך התארגנות. חברי הכנסת המגישים את הצעת החוק הזאת הגיעו למסקנה שהזמן המינימאלי הדרוש להתארגנות הוא חודשיים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

איזה סקטור אחר פטרתם מניהול ספרים מפני שאין להם הנחיות?

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

בכל הסקטורים האחרים מנהלים חשבונות מאז ומתמיד. לגבי היהלומנים חוקקנו חוק שהם חייבים להתחיל לנהל חשבונות. ובכן חייבים לתת להם זמן להתארגנות. כי אי-אפשר להתחיל זאת מהיום למחר.

לגופו של דבר, אולי לא ידוע לך שהעובדה שהם יתחילו לנהל פנקסים מ-1 בינואר 1981 אינה נותנת להם שום יתרון. אין פירוש הדבר שהם ישלמו מס מ-1 בינואר 1981.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

מס-אמת.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

מס-אמת או לא מס-אמת, זו בעיה מיוחדת. את הבעיה הזאת לא יפתור לא החוק הזה ולא שום חוק אחר. אבל אין פירוש הדבר שאנחנו דוחים את התחלת התשלום בחודשיים. התשלום יהיה מ-1 באפריל 1980, זאת אומרת, אנחנו לא נותנים להם שום יתרון.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אבל בלי ספרים.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

עם ספרים. הם צריכים לנהל את הספרים ולרשום הכול כאילו הם מנהלים אותם לא רק מ-1 בנובמבר 1980 אלא כל מה שהיה מ-1 באפריל 1980. כלומר, איננו נותנים להם שום פריביליגיה. שום הטבה. ובאמת מדובר על עניין טכני בלבד. בחוק חייבים לקבוע מאיזה תאריך חייב האיש לפתוח את ניהול הספרים שלו, אך הוא חייב לרשום הכול למפרע מ-1 באפריל 1980. כי כל ההתחשבויות תהיה מ-1 באפריל 1980.

לכן נראה לי שמי שידע את החוק ומי שמבין את מה שכתוב פה במשפט אחד אינו צריך להתנגד לו. אני מבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה.

היו"ר ת. גרוסמן:

חברי הכנסת, אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת

מס הכנסה (מס' 41) (תיקון), התשמ"א—

1980, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ת. גרוסמן:

חברי הכנסת, הישיבה הבאה מחר בשעה 11:00 ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 18:31.